

V soboto bo v dvorani Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje na Miklošičevi cesti 24 skupščina Zveze študentov ljubljanskih visokošolskih zavodov. Osnovna tema skupščine je: Problemi reforme visokošolskega študija. Sproženih bo vrsta temeljnih problemov s področja vloge ZŠ v samoupravljanju na univerzi, s področja študijskih uspehov in selekcije (osip), s področja dela svetov letnikov, s področja znanstveno raziskovalnega dela študentov. Analizirali bomo trenutno socialno materialno stanje študentov in sprejeli predloge za razrešitev perečih problemov s tega področja. Izoblikovati moramo tudi naše stališče do ureditve socialno zdravstvenega zavarovanja študentov. Poseben problem, ki ga je treba razčistiti, je sprejemanje v domove in sistem

subvencioniranja. Potem so tu še organizacija študentovega prostega časa in še nekaj področij, za katera smo doslej ob tretiranju vprašanja reforme pozabljali.

Na vrsti so tudi spremembe pravilnika dela UO in plenuma, pravilnik svetov letnika in statuta Tribune.

Zaradi izredne aktualnosti problematike smatramo, da se nam jesenski problemi okoli nesklepčnosti skupščine ne bodo ponovili. Tudi zato, ker smo sredi skupščin po posameznih zavodih, kjer bo možna neposredna kritika malomarnosti za univerzitetno skupščino voljenih delegatov.

Univerzitetni odbor

Iz skupščinskih materialov

Materialna preskrbljenost študentov med šolanjem je eno pglavilnih vprašanj v okviru celotne problematike visokega šolstva. Zaostajanje v urejanju materialne osnove študija utegne zmanjšati učinek vseh drugih ukrepov za doseganje boljših uspehov v izobraževanju visoko kvalificiranih kadrov, tako v kvantitativnem kot v kvalitativnem pogledu. To spoznanje narekuje, da posvečamo stalno skrb delovanja osnovnih oblik družbene pomoči študentom, to pa se predvsem štipendije, oskrba v študentskih domovih in menzah in v zadnjem času tudi kreditiranje študentov.

Nazadovanje štipendiranja od leta 1959 dalje pa vse do decembra 1963, ko je obseg štipendij občutno padel v absolutnem in relativnem številu, je močno prizadelo materialno stanje študentov. Položaj se je še poslabšal zaradi občutnega porasta cen. V takem položaju je prišlo do znanih priporočil in ukrepov GO SZDL in IS skupščine SRS za povečanje obsega štipendiranja in zviševanja štipendij.

Na podlagi poročil visokošolskih zavodov o stanju štipendij v decembru 1964 lahko ugotovimo, da se je z akcijo za izboljšanje štipendij doseglo, da sta porasli tako njihova višina kot število.

Tako se je v povprečju vseh visokošolskih zavodih dvignilo število štipendij v primerjavi z decembrom 1963 za 25 odstotkov. (4345 : 3465) povečala se je tudi povprečna višina štipendije od 12.390 na 17.400 dinarjev ali 40 odstotkov, medtem ko se je odstotek štipendiranih zvišal od 34 na 42, torej za osem odstotkov.

Pregled štipendiranja na fakultetah, višjih in visokih šolah ter umetniških akademijah nam glede na glavna pokazatelja, to je glede na odstotek štipendiranih od vseh redno vpisanih slušateljev in povprečna višina štipendije pokaže, da štipendiranje na posameznih visokošolskih zavodih oziroma na posameznih skupinah visokošolskih zavodov precej odstopa od ugotovljenih skupnih povprečkov:

Fakultete: število štipendij na fakultetah ljubljanske univerze je znašalo v januarju 1965 3133, povpreček mesečnega zneska štipendije 17.750, odstotek štipendiranih (rednih) študentov 43 odstotkov. V primerjavi s preteklim študijskim letom to pomeni pri številu štipendij porast za 25 odstotkov, pri višini štipendije 40 odstotkov in pri odstotku štipendiranih devet odstotkov. Med fakultetami zaznamuje najvišji porast v odstotku štipendiranih pravna fakulteta (26), sledijo ji fakulteta za elektrotehniko (15) ter ekonomska in strojna fakulteta (11 odstotkov). V študijskem letu 1964-65 je največ štipendiranih študentov na strojni fakulteti (54 odstotkov) in fakulteti za naravoslovje in tehnologijo (52 odstotkov), najmanj pa na fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo (28 odstotkov). Med fakultetami ima najvišji povpreček štipendije biotehniška fakulteta (19.300 dinarjev), najnižji pa pravna fakulteta (15 tisoč 700 dinarjev). Zanimivo je, da je prav biotehniška fakulteta imela lani najnižji povpreček štipendije (11.690 dinarjev).

Višje in visoke šole: odstotek štipendiranih študentov na višjih šolah je nižji kot na univerzi in znaša 37 odstotkov, kar je le za 2 odstotka boljše kot v preteklem študijskem letu. Med višjimi šolami imajo najvišji odstotek štipendiranih Višja gospodinjstva šola (81), Višja šola za socialne delavce (63), Pedagoška akademija v Ljubljani (54), Višja šola za zdravstvene delavce (51). V skupini visokih šol se Visoka šola za telesno kulturo z 69 štipendiranih študentov uvršča na drugo mesto med vsemi visokošolskimi zavodi, toda kar se tiče višine štipendij je med zadnjimi (povpreček 15.000 dinarjev).

Umetniške akademije: glede odstotka štipendiranih študentov so med umetniškimi akademijami velike razlike, tako je na Akademiji za likovno umetnost kar 70 odstotkov štipendiranih, na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo 44 odstotkov, na Akademiji za glasbo pa 14 odstotkov. Povpreček mesečnega zneska štipendije znaša 18.300. — din, kar je za 50 odstotkov več kot v preteklem študijskem letu.

Ker ima večina naših gospodarskih organizacij le kratkoročne razvojne in poslovne plane, je zato razumljivo, da tudi potrebe po kadrih planirajo le za enako obdobje.

Za kontinuirano pridobivanje ustreznih kadrov in za postopno oz. pospešeno kritje dejanskih potreb po teh je potrebna jasno določena splošna koncepcija kadrovske politike in v okviru te konkretno opredeljena politika strokovnega izobraževanja oz. štipendiranja in kreditiranja kadrov.

Tiste gospodarske organizacije, ki uvajajo pri delitvi štipendij princip stimuliranja po uspehu, imajo s svojimi štipendisti prav zaradi izvajanja tega principa vse bolj pogoste stike. Pri Metalki na primer imajo štipendisti redne sestanke vsake tri mesece. Za prakso štipendistov pa imajo izdelan točen razpored in program, s katerim so štipendisti že poprej seznanjeni. Da pa to ni splošna praksa, nam kaže ugotovitev, da po različnih poročilih od 25 do 30 odstotkov štipendistov, ki konča študij, zapusti svojega dajalca štipendije. Visok odstotek štipendij podeljujejo občinske skupščine, ki se pri tem poslužujejo različnih metod; bodisi da štipendirajo direktno, preko strokovnih služb (zdravstveni zavodi in šole same štipendirajo) ali pa da ustanavljajo več manjših štipendijskih skladov za posamezna področja družbenih služb.

Ne da bi zanikali pozitivno stran takega razvoja, se pa vendarle moramo zavedati, da bo nadaljnja decentralizacija še stopnjevala sedanjo razdrobljenost štipendijske dejavnosti, ki ob odsotnosti vsakega vsklajevanja, prihaja že v mejah občine navskriž s širšimi interesi skupnosti.

Občinske štipendijske komisije oziroma občinske skupščine navadno nimajo pregleda o štipendiranju v občini. Redke so tudi občinske skupščine, ki so razpravljale o štipendiranju in mu posvetile večji pomen tako je bilo tudi delo občinskih komisij za štipendiranje, v kolikor sploh obstajajo, omejeno v glavnem na razdeljevanje štipendij, na spremljanju študijskih uspehov štipendistov in občasne stike z njimi.

V široki razpravi, ki se je razvila o vlogi kreditiranja v naši republici se je oblikovalo enotno mnenje vseh prizadetih faktorjev, da kreditiranje ne more in ne sme zamenjati štipendiranja in je sprejemljivo kot nova oblika študentom le ob štipendiranju.

Sklad za posojila študentom visokošolskih zavodov v SRS s sedežem na univerzi (v nadaljevanju sklad) je začel s podeljevanjem posojil s študijskim letom 1963-64. V omenjenem študijskem letu je sklad dobil iz republiškega proračuna v dveh tranšah skupaj 147 milijonov dinarjev. V začetku študijskega leta 1964-65 pa je sklad dobil še 18 milijonov dinarjev, tako da znaša skupni mesečni znesek sredstev, ki jih je sklad dobil v navedenem obdobju 165 milijonov dinarjev. V študijskem letu 1963-64 je bilo porabljen 100 milijonov 720 tisoč dinarjev, od tega za študente visokošolskih zavodov v Mariboru 17.064.000 dinarjev.

V študijskem letu 1963-64 je bilo podeljeno 1817 posojil, kar pomeni, da je posojilo najelo 18 odstotkov vseh redno vpisanih študentov visokošolskih zavodov v Sloveniji. Po razpisu posojil za novo študijsko leto 1964-65 je bilo odobreno 1420 posojil, od tega na visokošolskih zavodih v Mariboru 500. Ker povpreček enomesečnega obroka odobrenih posojil znaša 12 tisoč dinarjev, bo potrebno za 12 mesecev kreditiranja 1420 študentov 204 milijone dinarjev. Če temu znesku prištejemo še ostanek iz prejšnjega leta bi sklad razpolagal skupaj z 268.280.000 dinarjev. Od tega bi porabil za kreditiranje v tekočem študijskem letu 204 milijone dinarjev, s preostalimi 64 milijoni dinarjev pa bi šel v razpis posojil za študijsko leto 1965-66.

Letos je bil odziv na razpis posojil nekoliko manjši kot lani. Po našem mnenju ni vzrok toliko v strožjih jamstvenih pogojih, (ki so v bistvu še vedno zelo ugodne za interese) temveč v izboljšani štipendijski situaciji.

OPOLDANSKE SENCE — FOTO: VIKTOR LOGAR

tribuna

LIST SLOVENSkih ŠTUDENTOV

LETO XV.

Ljubljana,

21. 4. 1965

Številka 11

Problem staža

Toda nad vsemi drugimi je še vedno tisti problem, ki se vleče že leta — celo desetletje — to je problem staža.

Zvezni zakon predpisuje, da mora vsak medicinec po končanem študiju opraviti enoletni staž, preden lahko stopi v redno delovno razmerje. To je vsem dobro znano. Toda — kdo ga je dolžan organizirati, kdo kontrolirati in predvsem, kdo financirati — to pa še danes ni znano.

Mladi zdravnik-stažist se na stažu znajde v popolnoma novi vlogi. Tu je njegov prvi kontakt z bolnikom »iz oči v oči«, tu naj bi formiral svoj odnos do bolnega človeka, tu naj bi se vključil v kolektivno delo, se srečal z opevanim tovarištvom na delovnem mestu in dobil svojo prvo nagrado za svoje samostojno delo. Zal pa večkrat temu ni tako. Nihče ne sprejme rad stažista, še manj se mu ljubi, da bi ga plačal. Stažist je torej v breme.

Zahtevajo, da dela na delovnem mestu, da sodeluje v strokovnem izobraževanju

ter se angažira kot družbeno-politični delavec. Stažist pa mora ob vsem tem razmišljati, kako si bo — če nič drugega — vsaj socialno zavarovanje sam plačal. Izgubil je namreč status študenta, redno zaposlen pa tudi še ni. Socialistični odnos med ljudmi in naše samoupravljane pokažejo tu kaj žalostno podobo.

V ilustracijo bi navedel primer, ko neka zdravstvena ustanova na prošnjo za stažiranje odgovarja: »Da, pri nas lahko opravljate staž eno leto in vam ga bomo plačali — pod pogojem, da se zavežete, da boste potem tri leta delali pri nas. To pa je že precej podobno mešetarjenju.

Mnogo sestankov Zveze komunistov in raznih organov Zveze študentov je bilo posvečeno temu vprašanju, vendar se stvari bistveno niso spremenile. Res je, da se v zadnjem času kažejo neki simptomi izboljšanja, vendar so osamljeni in nekoordinirani. Nekatere bolnice v Sloveniji (Maribor, Celje, Novo mesto) so razpisale določeno število mest za stažiste in jih

bodo tudi plačali — menda preko ZSZ. To nam kaže, da problem ni nerešljiv, le da ostale ustanove nimajo posluha za samoiniciativno reševanje tega problema.

Komunisti in tudi ostali študentje na medicinski fakulteti mislimo, da bi se ta problem rešil le tako, da se za rešitev zavzamejo vsi zainteresirani in odgovorni družbeno-politični činitelji. Predlagamo:

— da se vprašanje organizacije staža čimprej reši v zveznem merilu,

— da se za predpis vsebine staža in kontrolo zavzame fakulteta,

— da vse bolnice napravijo sistematizacijo delovnih mest za zdravnike-stažiste in da se plačajo po tarifnem pravilniku kot zdravnik-začetnik.

Sodimo, da je reševanje problema staža nujnost, saj mnogi problemi v naši zdravstveni službi izvirajo že od tega začetka. Zato pozivamo vse komuniste, da se angažirajo za čim hitrejšo rešitev tudi tega problema.

Herman Lešnik

Ze dalj časa se študentje medicine borijo z raznimi problemi glede oblike in vsebine pouka. Reforma, ki smo jo pri nas prvi izvedli, ni prinesla vsega, kar smo želeli, je pa pokazala, da pot le ni zgrešena.

Lov na čarovnice

vila se je spet satira in kakšna, seveda razbijaška, nekonstruktivna, protidržavna in protisocialistična! Čisto v smislu Zadolžnih Kranjcev, ki so, na srečo, našli epilogo pred sodiščem(!), in za katere smo mislili, da se ne bodo več ponovili.

To naj bi bil uvod. Precej strupen, vendar ne bolj, kot so bile proti koncu lanskega leta strupene polemike v Tribuni in Mladini. Nasprotno pa protestna pisma, ki so se pojavila v zadnjih tednih na račun nekaterih satiric, niso tako strupena. Tudi napadov na konkretne avtorje ni, iz pisem pa odseva pristna zavzetost za odpravo nečesa, kar (po mnenju piscev) ni prav. Popolnoma razumljivo in pravilno. Vendar pa je v teh pisemih nekaj, kar ni dosti manj hudo in neprijetno — površnost in nezmožnost presojanja kaj je kaj. O tem govori v prejšnji številki članek Evalda Flisarja, ki je avtorjem teh pisem na splošno razložil, v čem se motijo, v tej njegovi splošnosti pa bi ga rad dopolnil s konkretnostjo. Mimogrede, »splošnost« je že povsod preveč in se zato dogaja, da ostaja konkretnost skrita in nepopravljena.

Rad bi torej skušal odkriti, KAJ je v satiricah (da bi jih imenovali satire, še ne zaslužijo), objavljenih na humoristični strani Tribune takega, kar bi s pravico imenovali protidržavno in protisocialistično. Kaj v teh delcih bi lahko škodilo našemu družbenemu razvoju, kaj je tisto, kar je »proti sistem«, kaj je celo »proti socializmu« in iz česa lahko sklepamo, da gre za »politično manifestacijo idej, ki v bistvu izhajajo iz sovražnega odnosa do naše stvarnosti! Satir, Pepi, Božidar Kručički, Peter Baloh in ostali, ali ste res sovražniki naše stvarnosti, ali ste res proti socializmu (in če ste proti, zakaj! po tem pravzaprav ste?). Tega so vas namreč obdolžila protestna pisma. Vaše prispevke so imenovali arogantne, globoko žaljive in nepošteno, vsem skupna pa je ugotovitev, da naravnost napadate naš družbeni sistem. Torej ste za kapitalizem, ali pa vsaj anarhisti? Ali ste res?

Vem, da NISTE. Avtorji protestnih pisem so čisto enostavno vrgli v isti koš kritiziranje NAPAČ in kritiziranje SISTEMA; prepričan sem, da ne namenoma, saj sami pravijo, da je potrebno napake odkrivati. Zakaj torej? Ker so bili površni in ker nimajo prave predstave o tem, kaj je satira kot literarna ali publicistična zvrst. Evald Flisar jo približno označi s tem; »Satira ne posploši napake NA DRUŽBO, ampak posploši napako samo. Definicija sicer ni popolnoma pravilna (in tudi ni definicija v celoti,) vendar v tem primeru zadostuje. V čem je zdaj upravičen občutek, da so avtorji teh satiric napadli sistem?

Spet smo jih našli, grešne kozle ki so se lotili pisanja satir v Tribuno! Grešne kozle, ki »kritikantsko obravnavajo naše družbene probleme«, ki »napadajo naš družbeni sistem«, ki »so proti socializmu«, da, našli smo jih, ki skušajo iz Tribune SPET narediti »zvočnik Perspektiva! Lahko si jih plastično predstavljam, kako sedijo na tajni seji tajne perspektivske organizacije (za katero smo zmotno mislili, da je pozabljena) in si pustijo vcepjati temne perspektivske misli v svoje mlečne, še družbeno neosveščene in labilne glave. In, eto, posledice so tu; humoristična stran lista je oživila, poja-

Kranjski študentje so nam posredovali kar seznam inkriminiranih del. Začne se s Prepovedanimi pismi. V njih kar mrgoli misli, ki bi jih lahko obsojali kot protidružbene in preveč jih je, da bi na tem mestu skušal na vseh dokazovati, da jih ne smemo tako imenovati. Tudi ne vem, katere od teh misli so pisce protestnih pisem najbolj razjezile. Vzemimo zgodbico nekega moža o standardu. Standard pobegne v tujino in narod roma za njim in se vrača v opel rekordih. Vsi vemo, da je gospodarstvo v zagati, da so cene zrasle pod nebo in da vse to gotovo ne prispeva k povišanju standarda. Tudi to vemo, da je avtomobil v tujini laže zaslužiti kot pri nas (razen v izjemnih primerih, ki jih omogočajo naši carinski predpisi). Kaj je torej Satir zagrešil, ko je to zapisal v humoristični obliki? Mor-da pa je hotel povedati, da bi TUDI V SOCIALIZMU MORAL BITI VISOK STANDARD? Potem piše o tistih, »ki so se poddelali na svoje poreklo in povedali, da gre vsak pes k tisti mizi, s katere padajo večje kosti.« Ali to ni obtožba pojave, ki ga V SOCIALIZMU NE BI SMELO BITI, pa je? Torej hoče, da se odpravi POJAV in ne SOCIALIZEM! Nato piše, da bo verjetno izvoljen in da bo moral nehati pisati Prepovedana pisma in da bo postal socialistični teoretik in kot tak ogromno prispeval na poti v socializem. V povsem resnih časopisnih člankih v Delu in drugod lahko zasledimo tarnanje, da nekateri poslanci po izvolitvi izginejo in se sploh ne pokažejo več volivcem, da prenehajo biti kritični in da se dogaja, da postanejo tisto, kar se imenuje socialistični teoretik — na sejah, konferencah, sestankih tu, sestankih tja in tako naprej. Ali zdaj to, da je Satir to napisal v satiri pomeni, da hoče odpraviti SOCIALIZEM?

Nerazumljivo mi je, da je prišla na seznam tudi zgodbica O psu, ki sem mu stopil na rep. Skromno, a dovolj duhovito prikazam pojav, da skušamo z vsemi sredstvi odpraviti neko napako, samo bistva se ne lotimo. Kje je tu tisto, kar je proti socializmu? Ali lahko rečemo, da v naši družbi v vseh situacijah zadenemo žebelj na glavo? S trditvijo, da ga zadenemo, se vendar nihče ne slepi. Vprašanje, kaj je tu proti socializmu zagrešil avtor Pepi, je odveč. Če je svojo misel ovil v obliko neke vrste basni, je storil to, kar pač delajo satiriki; ideji je dodal literarno satirično obliko.

Sledijo Poučne zgodbe iz živalskega in rastlinskega sveta. Prav nič posebnega niso, napisane pa so po principu basni; na živali prenesene človeške lastnosti in situacije. Napredovanje po tujih zaslugh, razmere v nekaterih naših podjetjih...

Mislím, da komentar ni potreben in da tako ne bomo spravili ljudi na volišča. Samo volilno abstinenco — zlasti tam, kjer je en sam kandidat — pa tudi lahko štejejo k volitvam. Včasih nam veliko pove!

T. Kranjc

Pripis: Najprej, da se razumemo: pis-mo, ki ga objavljamo, je oseben revolt nekoga izmed nas študentov. Je lep primer abstraktnosti konkretnosti. Obravnava konkreten primer volišča, toda dejstva skrrije pod narekovaje, zavije jih v oznake »aktivista«, »mladinec«, razvodeni jih v izraze kot so: »nekje«, »nekje«, »nekje« itd. — néma podoba marsikaterega pisanja, le da brezbarvnosti izrazov dodaja svetniški sij ogorčenja in ogenj jeze: to ogorčenje in ta silna jeza pa seveda letita na Tribuno, ki je v uvodniku št. 10 označila blizajoče se volitve za »volitve, ki so se zelo približale tisti demokratičnosti, h kateri že dolgo stremimo.« (Pred volitvami, avtor R. Močnik).

nič novega in nič nevarnega, kot so to videli prezavzeti kritiki iz Kranja. Avtor obravnava NAPAČE...

Volilne parole so posledica govoric, ki krožijo med ljudmi; »Baje ne dobiš potnega lista, če ne prideš voliti,« in podobno. Sistem z vabil, ki jih ob prihodu na volišče oddaš, res ne dopušča, a bi ko neopazno od volitev izostal, vendar se na to premalo razumem, da bi lahko sodil. Huda pa je obsodba, da so parole protisocialistične.

Tudi karikature niso ušle strogim očem svojih moralno-političnih kritikov. Karikatura Predvolilna aktivnost pokaže čisto vsakdanjo človeško lastnost; izbral boš tistega, ki ti bo zato vsaj nekaj nudil. Ne vidim nobenega napada na sistem. Pred in po-kongresna aktivnost tudi ni prikaz kake napake, ampak šaljivo simboličen prikaz aktivnosti pred in po kongresu; z marsikatero slabostjo se je pomelilo v tistem času; zakaj si ne bi tiste karikature razlagal tako, ampak iskal neke skrite protisocialistične pomena? Zadnji karikaturo pa so se ljudje najbolj smejali. Ne bom ugibal zakaj!

Začudil sem se, da na pravkar obravnavanem seznamu nisem našel Petra Baloha in njegovih Indijancev, gusarjev in volivcev. Gotovo so le slučajno ušli, saj so mogoče od vseh satiric in karikatur »najmočnejša«. ZELO SO PRETIRANI, Baloh se je verjetno preveč držal literarne teorije, ki zahteva, da satira na potencial, drastičen način opiše neko vsakdanje dejstvo. Toda kar je napisal, je napisal iz prepričanja, nekaj se mu je zdelo narobe in napisal je v satirični obliki. TODA TUDI ON ZATO NI PROTI SOCIALIZMU! Verjetno bi PRAV V TEM SISTEMU hotel imeti drugačne, po svojem prepričanju boljše volitve.

Vem, da stoddostno natančen nisem bil, in nisem mogel biti, saj tega ne dopušča prostor in tudi nisem imel name-na na to temo napraviti doktorsko disertacijo. Tudi poskus razlage obdolženih del je nevhvaležen posel, ki mi ga bo mogoče po objavi kdo očital, vendar sem menil, da imam pravico v teh satiricah iskati dobro, če so lahko drugi iskali slabo. Rad bi samo prepričal avtorje protestnih pisem in tiste, ki se z njimi strinjajo, da je krivično očitati mlademu človeku, študentu, ki je šele začel družbeno delovati, da vse, kar dela, dela s prepričanjem, da dela proti svoji družbi, da je proti socializmu in podobne stvari, ki toliko da niso izdaja domovine.

Na žalost pa Slovenci prav zaradi takega lova na čarovnice še nimamo satire, ker jo je v takih pogojih težko napisati, čeprav je smoti dovolj.

Mate Dolenc

Na rob „najbolj demokratičnim volitvam“

Čeprav se to sliši precej absurdno, saj postavlja v dokaj čudno luč vse naše pretekle volitve, samo to frazo kajpada tudi slišali oziroma brali ob zadnjih volitvah (26.3.1965). Da ne uporabljamo tako visoko letečih fraz, naj pokaže ta primer:

V neki obmestni volilni enoti, ki je hotela po vsej sili (vsaj volilna komisija) čimprej doseči 100 odstotno volilno udeležbo, se je zgodilo naslednje:

Še pred poldnevom je prišel »aktivist« na dom mladinke, ki še ni volila. Apeliral je nanjo, naj čim prej opravi svojo dolžnost. Mladinka pa mu je odgovorila, da nima smisla voliti, ker je pač samo en kandidat, ki bo tako ali tako izvoljen. (Volitve z enim kandidatom zanjo pač niso volitve.)

Zgodaj popoldne pa sta jo prišla »snubit« še dva »aktivista« z besedami, da je edina, ki še ni volila in da mora to v najkrajšem času storiti. Dekle jima je odgovorilo tako kot prejšnjemu. Zdaj je aktivistoma zavrela kri in sta rekla, da jih pač »otroci« ne bodo »zaje...« in da jo je treba »na kolena in palico v roke...«

»Aktivist« je šel tudi na dom mladince, ki ga ni bilo doma in še ni volil. Tudi tam je energično zahteval, da mora »prav precej« priti na volišče in naj se »ne dela norca iz njih«.

To je pravzaprav kritika Tribune, prav zato jo objavljamo. Ob njej se lahko zamislimo. Primer, ki ga navaja tovariš Kranjc, najbrž ni edini, toda kljub temu to ni splošna praksa volitev, temveč ostaja primer. (Prav zato se nam zdi ocena volitev v uvodniku veliko pravilnejša in preciznejša).

Toda primer ostaja in opozarja. Nas vse. Opozarja nas, da mnogo naših ljudi še danese ne ve, da bistvo demokratičnosti naših volitev ni v vprašanju, ali eden ali dva kandidata. Opozarja nas, da več-sih doslej samo deklarirana demokratičnost postaja stvarnost: ne vselej in povsod, toda postaja; pravica volivne abstinence je samo druga stran volivne pravice.

Toda primer še vedno ostaja in opozarja. Kako dolgo še?

Uredništvo

1. Kakšna je narava in vloga univerze v naši družbi in kakšna naj bi bila?
2. Ali obstoječa univerza pri nas ustreza pojmu univerze?
3. Kakšni ljudje naj bi se iz študentov izoblikovali na univerzi?
4. Ali je po vašem mnenju v Sloveniji mogoče dejansko organizirati več univerz?
5. Kaj menite o potrebnosti oziroma nepotrebnosti študija na tretji stopnji in o rezultatih, ki smo jih dosegli na tem področju?
6. Ali je pri nas vloga pedagoških in znanstvenih delavcev pravilno cenjena in ocenjena?
7. V čem naj bi bilo po vašem mnenju bistvo reforme na univerzi?
8. V čem je ključ za napredek univerze?
9. Ali je res, da je univerza doživela ob izvajanju reforme moralno politične, organizacijske in materialne udarce in kako bi bilo mogoče to popraviti?
10. Kako naj bi po vašem študentje sodelovali pri izboljšanju stanja na univerzi in stanja univerze v družbi?

TINE LAH

Poslali ste mi deset znanih vprašanj o omenjeni temi, ki se ponavljajo v vaših intervjujih. Da bi mogel na vprašanja odgovoriti kratko, naj bravec upošteva tudi moje članke o študijskem sistemu in njegovem preoblikovanju v »Vprašanjih naših dni« in v »Našem gospodarstvu«.

¹ Izobraževanje gospodarskih kadrov, Vprašanja naših dni 1963/21; Reforma visokošolskega študija, Naše gospodarstvo 1965/2 in Potreba po celovitem preučevanju gospodarskih vprašanj, Naše gospodarstvo 1965/3-4.

Manj zanimivo, četudi pomembno, je oblikovno pravno vprašanje narave in vloge univerze v naši družbi, ki se rešuje bodisi z opredelitvijo univerze kot združenja samostojnih visokošolskih zavodov, bodisi z opredelitvijo univerze kot delovne organizacije s posebnim položajem. Zdi se mi pa, da je prvotni pomen narave in vloge univerze v naši družbi v njeni stvarni dejavnosti na vzgojnem, kulturnem in znanstvenem področju. Oblikovno pravno vprašanje univerze so v dolgoročnem razvoju reševali v različnih dobah in pogojih različno, vendar pa praviloma s težnjo, da se zagotovi urejena in resnično vzgojna, kulturna in znanstvena dejavnost, ki je le redko kdaj bila skladna s prevladujočo konvencionalno miselnostjo določene družbene ekonomske ureditve. Menim, da se šele z uveljavljanjem samoupravljanja v pogojih pospešenega povezovanja samostojnih enot narodnega gospodarstva in družbene skupnosti začenja doba, ko bo oblikovno pravno vprašanje izgubilo in bo stvarna dejavnost visokošolskih zavodov prvotnega pomena. Za določena skupna vprašanja s področja pedagoške, kulturne in znanstvene dejavnosti se bodo na določeni ravni in področju samostojni visokošolski zavodi prostovoljno povezovali, da bi povečali učinkovitost svoje dejavnosti. Povezovanje visokošolskih zavodov je rezultat pospeševanja povezovanja visokošolskih učiteljev, v mejah visokošolskega zavoda, ki ima svoje korenine skladno z naravo svoje dejavnosti v ustreznih oddelkih oziroma dejavnostih v ustreznih delovnih organizacijah in neposredno v naravi. Koristno dejavnost človeka je zaradi hitrosti razvoja proizvodnih sil, ki ga pospešujejo razvoj kulture, znanosti in vzgoje, vedno težje razmejiti na tisto, ki sodi v kulturno in znanstveno dejavnost in na tisto, ki vanjo ne sodi. Resnična kulturna in znanstvena dejavnost, z njima pa vzgojna dejavnost, si prizadeva pomagati ustvariti pogoje, da bi izginila razlika med umskim in ročnim delom, da bi človek obvladal naravo in da bi izginila možnost izkoriščanja človeka po človeku.

Cim bolj se družbeno ekonomski pogoji in okolje, v katerem se opravljajo kulturne, znanstvene in vzgojne dejavnosti, tudi približuje omenjenim ciljem, tem bolj postajajo pomembne in bolj povezane z vsemi družbenimi in ekonomskimi dejavnostmi. Večja stopnja take povezanosti povečuje količinsko in kakovostno potrebo po teh dejavnostih in njihov neposredni vpliv na celotno družbeno in ekonomsko dejavnost. Zato vsaka družbena in narodno gospodarska enota z visokošolskimi zavodi vred, ki pospešujejo omenjeni proces, na določen način in v določeni meri prispeva v kulturno zakladnico človeštva. Ta prispevek pa ni mogoče meriti niti po oblikovno pravni opredelitvi, niti po področjih dejavnosti določene univerze, ampak edino po resnični kulturni, znanstveni in vzgojni dejavnosti, ki prispeva k pospeševanju omenjenega procesa.

Ker naj tradicionalna beseda univerze označuje vsako resnično kulturno, znanstveno in vzgojno dejavnost in ne samo določeno obliko in organizacijo teh dejavnosti, potem morem trditi, da je tudi npr. študijski sistem treba razumeti kot celovitost in ne posamezne zavode ali skupino visokošolskih zavodov. Določen model študijskega sistema, ki v določeni dobi in pogojih po mnenju večine ustreza, ne kaže uveljavljati tako, da se vsiljuje vsa-

kemu visokošolskemu zavodu vse njegove prvine. Te morajo biti prisotne, npr. na Slovenskem, ne pa v posameznem visokošolskem zavodu. Za pospeševanje povezanosti številnih samostojnih enot študijskega sistema v enoten študijski sistem smo v preteklosti imeli premalo denarnih in kadrovskih možnosti. Z ustvarjanjem teh možnosti se vzporedno pospešuje zavzetost visokošolskih zavodov, posameznikov in ostalih činiteljev za omenjena vprašanja.

Z vedno hitrejšim razvojem proizvodnih sil se zavestno oblikovanje človeka vedno bolj širi preko časovno omejenega oblikovanja npr. na visokošolskem zavodu. V sodobnih pogojih študija sta čedalje bolj pomembna osnovna in srednješolska izobrazba in podiplomski študij. Mogli bi celo trditi, da v določeni meri izobraževanje, vzgoja in študij sploh ne prenehajo. Iz tega sledi tudi logičen sklep o neogibnosti vedno večjih povezanosti visokošolskega zavoda s celokupno družbeno in ekonomsko dejavnostjo nasploh in posebej z ostalimi ustreznimi enotami, npr. slovenskega študijskega sistema. Študent je torej posredno ali neposredno v stiku z določeno enoto študijskega sistema pred študijem in po študiju na visokošolskem zavodu ne glede na to, če študira na visokošolskem zavodu prve, druge ali tretje stopnje. Visokošolski zavod naj iz študenta oblikuje v prvi vrsti človeka, ki ni samo kulturno razgledan in oborožen z znanjem, ampak je pripravljen svojo dejavnost zavestno usmeriti v prizadevanje za uresničitev idealov sproščanja človekove ustvarjalnosti, odpravljanja razlike med umskim in ročnim delom, odpravljanja vsakega izkoriščanja človeka po človeku in obvladanja narode po človeku.

Tako kakor pojmujem »univerzo«, ko naj beseda označuje povezanost vseh resničnih kulturnih, znanstvenih in vzgojnih dejavnosti ne glede na oblikovno pravno opredelitev univerze in področje univerze, potem že od tod izhaja, da je mogoča le ena resnična »univerza«. K uresničitvi »univerze« pa naj prispeva najustreznejše število samostojnih visokošolskih zavodov ne glede na kraj v pogojih pospeševanja povezanosti v enoten študijski sistem in v pogojih povezanosti z ustreznimi drugimi družbenimi in ekonomskimi dejavnostmi. Torej ne več »univerza«, ampak mogoče je organizirati potrebno število visokošolskih zavodov, ki zagotavljajo vse prvine določene študijskega sistema.

Visokošolski zavodi, ki imajo prvo in drugo stopnjo študija ali pa študij brez

Foto: Brezovar

stopenj na ravni druge stopnje, so praviloma tudi najpomembnejši nosilci znanstvene dejavnosti področja, za katero usposablja študente. Mnenje, da se vedno bolj povezuje dejavnost visokošolskega zavoda z ostalo vzgojno dejavnostjo in z znanstveno dejavnostjo ostalih delovnih in družbenih organizacij, ki sem ga izrazil, pomeni tudi trditev, da je tretja stopnja študija zelo koristna in neogibna. Tretja stopnja študija ne predstavlja samo organizirana študija za tiste, ki se poklicno posvečajo vzgojnemu in znanstvenemu delu na visokošolskih zavodih in znanstvenih zavodih, ampak tudi za vedno številnejše znanstvene delavce, ki so potrebni v delovnih organizacijah in različnih zavodih, v katerih se organizirajo skupne dejavnosti združenih delovnih organizacij. Na tej ravni visokošolskega študija pride do izraza nujnost pospeševanja povezanosti visokošolskih zavodov v jugoslovanskem in mednarodnem merilu, da bi bilo mogoče dosegati največje študijske in znanstvene učinke.

Proces pospeševanja povezanosti in celovitosti samostojnih visokošolskih zavodov v enoten študijski sistem in povezanosti z ostalimi ustreznimi družbenimi in ekonomskimi dejavnostmi pomeni hkrati uveljavljanje pravilnega vrednotenja in ugleda pedagoških in znanstvenih delavcev. V tem procesu mora izginiti težnja poenostavljanja kulturne, znanstvene in vzgojne dejavnosti na raven »Kritična potreba« in izginiti mora težnja, da je kulturna, znanstvena in vzgojna dejavnost tista, ki je izven določene družbene in ekonomske dejavnosti in namenjena le za kritje izbranih in določenih potreb. Ljudje, brez določenih neobjektivnih nagibov, zelo cenijo in visoko vrednotijo pedagoške, znanstvene in kulturne delavce, če so nosilci resnične kulturne, znanstvene in vzgojne dejavnosti.

Z znanstvenimi metodami bi morali ugotoviti resnične kulturne, znanstvene, vzgojne, gospodarske, upravne in druge potrebe po kadrih in ustrezno materialnim ter kadrovskim pogojem zagotoviti kritja teh kadrovskih potreb. Zdi se mi, da bo lažje zagotoviti materialno osnovo, kakor pa pridobiti kadrovske pogoje za študijsko preoblikovanje. V prizadevanju za preoblikovanje študija moramo izhajati iz materialnih in kadrovskih pogojev, ki so v določeni dobi in na določenem področju, ne pa zgolj iz materialne osnove univerze, kakor jo pojmuje, ko postavljate vprašanja. Tako ožje pojmovanje materialnih in kadrovskih pogojev ne kaže stvarne možnosti bodočega razvoja na tem področju in ni v skladu z dialektično zakonitostjo razvoja proizvodnih sil v pogojih pospeševanja samoupravljanja človeka ob sočasnem pospeševanju svobodnega povezovanja posameznikov in enot v celoto.

Če označujemo z besedo univerza celokupnost resnične kulturne, znanstvene in vzgojne dejavnosti, bi bil resničen in pospešen napredek teh dejavnosti oziroma »univerze« mogoč v pogojih preusmeritve vsega narodnega dohodka človeštva v kulturno, znanstveno, vzgojno in ekonomsko dejavnost v pogojih aktivne mrtoljubne koeksistence. Dokler pa tega ne bomo doživeli z enkratno potezo, moramo v pogojih stvarnega procesa pospeševati tiste dejavnosti, ki prispevajo k ustvaritvi takega ključa. Računati moramo torej s stvarnimi možnostmi in si prizadevati, da v tem okviru ustvarimo najboljše možne učinke.

Iz nekaterih člankov, v katerih so avtorji obravnavali vprašanje študijske reforme, je mogoče sklepati, da je »univerza«, pojmovana po vaše, doživljala določene udarce. Ne morem si točneje predstavljati udarcev, kakor jih v vprašanju navajate. Čeprav sem daleč od trditve, da v naših družbeno političnih pogojih ne bi bilo mogoče neobjektivno motiviranemu posamezniku in organu zadajati krivičnih udarcev, vendar pa močno dvomim v to, ko gre za visokošolske zavode, ki imajo v našem družbeno ekonomskem sistemu visoko stopnjo avtonomnosti in številne resnične znanstvene, kulturne in vzgojne kadre, da bi bilo mogoče zadajati take udarce nekaznovano, najmanj pa, da bi jih resignirano prenašali. Toda gre za to, kaj mislite z omenjenimi udarci. Pospeševanje samostojnosti visokošolskega zavoda in uveljavljanje posameznih prvin študijskega sistema na določenem področju in ne v vsakem posameznem zavodu ter kadrovskih krepitev visokošolskih zavodov pa prav gotovo pomeni ravno nasprotno od vašega vprašanja.

Študentje bi po mojem mnenju najbolj pomagali izboljšati stanje na visokošolskih zavodih, če bi pospeševali pripravljenost vedno večjega števila študentov, da bi se resno poglabili v študijsko snov in da bi v rednem roku opravili izpite. V ustreznih meri bi mogli pomagati izboljšati stanje na visokošolskih zavodih tudi s primernim in učinkovitim sodelovanjem v organih upravljanja visokošolskega zavoda in svoje študentovske organizacije. Prav tako pa morejo študenti pomagati pri izboljševanju stanja univerze v družbi, če po diplomirani utrujejo njen ugled z nenehnim izpolnjevanjem, s sodelovanjem v visokošolskem zavodnem in z uveljavljanjem znanstvenih metod v svojem delu. Tako se namreč ustvarja najneposrednejše povezanost med teorijo in prakso in obratno med prakso in teorijo.

DVOJEZIČNO ŠOLSTVO V PREKMURJU

8. aprila letos je klub študentov Prekmurja (KSP) organiziral javno razpravo o dvojezičnem šolstvu v tem predelu Slovenije. Kot osnova za razgovor naj bi služile teze, ki so bile objavljene v Tribuni. Sama objava tez se je izkazala za dobro zamisel, zaradi objektivnih razlogov pa so bile objavljene samo en dan pred diskusijo. Udeležba je bila dobra in študentje so pokazali veliko zanimanje. Prisostvovali so tudi številni povabljeni predstavniki republiških, šolskih ustanov in občin ter šol s prekmurskega območja. Vsekakor je ta udeležba povabljenih zelo pozitivno dejstvo, saj so pokazali da so pripravljene prisluhniti interesom študentov in jim vsestransko osvetliti določeno problematiko. Pozitivno je tudi dejstvo, da se je prav pokrajinski klub lotil obravnave takega vprašanja.

Zanimivo je, da so nekatere postavke iz teh ovrgli hkrati študenti in povabljeni predstavniki iz prosvetnega življenja. Že takoj so se študentje, člani kluba KPS, distancirali od tez. Preambula zveni tako, kot da so teze stališča razširjene ideološko-politične komisije tega kluba. Pokazalo pa se je, da to ni resnica; sklenili so, da bodo o tem razpravljali na seji kluba in dokončno razčistili, kako je prišlo do »posplošitve«. Ta, v nekaterih pogledih spornost tez je povzročila, da je razgovor delno šel tudi v obravna-

vo vprašanj, ki nam bi morala biti že več ali manj znana. Sicer pa je bil ta kompleksen pristop vprašanju dvojezičnosti samo dobra stran diskusije.

Splošna ugotovitev je bila, da so teze premalo dokumentirane. Isto velja tudi za uvodni referat predstavnika ideološko-politične komisije kluba. Sestavljalci so premalo študijozno pristopili k njihovi izdelavi in se premalo seznanili s konkretno situacijo na terenu, čeprav so jim šole nudile vse informacije. Slišati je bilo celo očitek, in to upravičen, da so teze pisane v duhu nacionalnega kompleksa. Problemi dvojezičnega šolstva v Prekmurju so v bistvu isti kot v ostalem šolstvu.

Za nevzdržno so diskutanti spoznali spoznali zlasti peto tezo, ki postavlja vprašanje o upravičenosti dvojezičnih šol tedaj, ko je nacionalna struktura učencev na primer 1:28. To se posredno in neposredno povezuje s kritiko osme teze, ki zagovarja načelo samoodločanja staršev o vključevanju njihovih otrok v dvojezične šole. Tako stališče v obeh tezah je danes nevzdržno in ga je praksa že negirala. S tem, da smo prišli od manjšinskega klasičnega šolstva na dvojezični pouk, je bil storjen velik korak naprej v reševanju položaja nacionalnih manjšin pri nas. Zakon o dvojezičnem šolstvu je za celotno

narodnostno mešano ozemlje v Prekmurju uvedel mešane osnovne šole. Te so začele nastajati v šolskem letu 1959/60 in imajo torej že petletno tradicijo. Naša družba je torej v tem primeru izhajala iz teritorialnega principa, kar je popolnoma pravilno, saj tu že od nekdaj živita obe narodnosti skupaj. S tako rešitvijo potemtakem odpade načelo odločanja staršev o šolanju njihovih otrok, kar bi samo povzročalo vsakoletne mednarodne napetosti. Za nepotrebno pa se pokaže tudi vprašanje iz 5. teze. Le dvojezično šolstvo zagotavlja ekonomsko enakopravnost madžarski manjšini. V času klasičnega manjšinskega šolstva npr. madžarski učenec ni mogel nadaljevati šolanja na srednji stopnji in tudi ne na univerzi, in sicer iz preprostega razloga, ker ni znal slovenskega jezika. Obsojen je bil torej na osnovnošolsko izobrazbo in na njej ustrezno ekonomsko aktivnost. Znanje slovenščine, ki mu ga daje osnovna dvojezična šola, pa mu bo to omogočilo. Tudi intenzivnega kulturnega sodelovanja in maloobmejnega prometa med obema državama ne more biti, če prebivalstvo ob meji ne zna jezika. Učenje jezikov manjših držav, ne samo velesil, je v določeni meri tudi odraz demokratizacije v mednarodnih odnosih, kjer tudi mali narodi in države dobivajo svojo besedo in vlogo.

Kako dvojezičnost postaja vse bolj

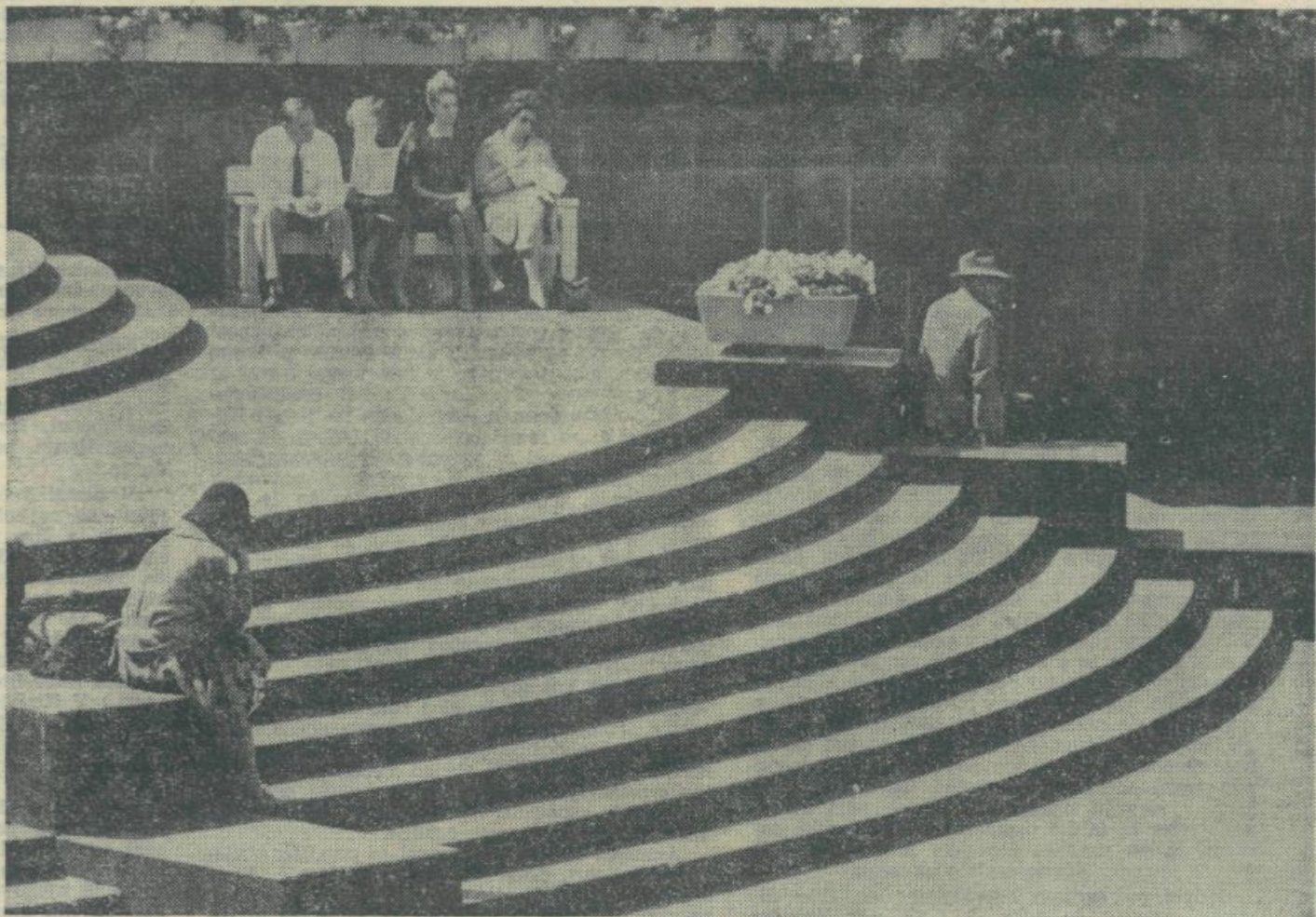
stvarnost, kaže že sam podatek, da je danes v tem področju 86 mešanih oddelkov, 2 madžarska in 16 slovenskih. To pa je — zlasti podatek o madžarskih oddelkih — hkrati tudi dokaz za to, da je taka šolska politika v narodnostno mešanem področju v skladu s težnjami življenja samega, se pravi ljudi, ki tam živijo. Učni kader je po nacionalnem sestavu približno enakomerno zastopan. Nepravilno bi bilo, če bi se ta struktura porušila v odločeni previs te ali druge strani. Primanjkuje pa predmetnih učiteljev, ki morajo tudi znati slovensko. Zato se postavlja vprašanje o ustanovitvi madžarskega lektorata na ljubljanski univerzi.

Glavni namen dvojezičnih šol bi se mogel skrbeti v naslednje tri točke:

1. dati učencem enako znanje kot vsaka slovenska osnovna šola,
2. naučiti učence slovenski in madžarski jezik ter jih seznanjati s kulturami obeh narodov,
3. vzbujati in poglobljati sožitje obeh narodov in narodnosti.

Razgovor je potrdil, da dvojezične šole opravljajo to kulturno poslanstvo, ki ni majhnega pomena. Jasno pa je, da so pri tem določene težave. Ravno spoznavanje nekaterih težav pa je lahko spodbuda za krepitev dvojezičnega šolstva v Prekmurju.

P. Č.

Med tržaškimi srednješolci

V začetku tega meseca smo obiskali slovenski dijaški dom v Trstu, kjer smo se pogovorili z nekaterimi gojenci o njihovih problemih in težavah, ki jih srečujejo pri svojem delu. Iz teh razgovorov pa smo lahko potegnili eno samo rdečo nit: slovenska narodna zavest tu čedalje bolj odмира, mladina vedno bolj zahaja v družbo italijanskih sovrstnikov in se romanizira.

V samem Trstu je približno 400 slovenskih srednješolcev, na tržaškem ozemlju pa jih je nekaj nad tisoč. V Trstu so realna in klasična gimnazija, trgovska šola in učiteljske. Na realno in klasično gimnazijo je v letošnjem letu vpisanih približno 150 dijakov. Na tej smeri je podarek zlasti na matematiki in fiziki, učijo pa se tudi latinščine. Italijanščine in slovenščine imajo štiri ure tedensko. Na klasični gimnaziji pa je večji poudarek na latinščini in grščini. Studij na obeh licejih traja 5 let.

Na trgovski šoli je približno 170 srednješolcev. Ti imajo več praktičnih predmetov, slovenščine pa imajo sorazmerno malo, saj jo poslušajo v prvem letniku 3 ure na teden, v ostalih pa le 2 uri. Zelo majhno je tudi število dijakov na učiteljski, katerega obiskuje približno 30 srednješolcev. Ti tudi nimajo velikih možnosti

za zaposlitev, nekateri nadaljujejo študij na pedagoški akademiji, večina pa se jih zaposli v uradih.

Tudi število otrok, ki se vpisujejo v prvi razred slovenskih osnovnih šol, je vedno manjše. Kot pravijo sami Tržačani, je na to vplivalo zlasti prelomno leto 1948. Tedaj je njihova komunistična partija odvracala vpis Slovencev na njihove šole, sedaj pa to zopet podpira. Po vojni je bilo število otrok v slovenskih šolah zelo veliko, nekaj let nazaj pa je občutno padlo, izvzeti pa moramo prav letošnje leto, ko se je to število le nekoliko popravilo. Doslej je bil tudi zelo slab učni sistem, saj so morali delati za sprejem na druge šole razne sprejemne izpise, obstajali pa so tudi razni dopolnilni tečajji. Industrijske šole so zelo malo skrbete za splošno izobrazbo, kajti te so pripravljale dijake le za strogo usmerjeni poklic. Tako je moral delati srednješolec s takšno povprečno izobrazbo, če je hotel nadaljevati študij, še razne dopolnilne izpise. Le z gimnazije je lahko nadaljeval študij brez njih.

Med slovenskimi srednješolci v Trstu delujeta dve stranki. Prva je Zveza demokratičnih srednješolcev, ki skuša združevati vse srednješolce ne glede na politično pripadnost. Njeno delo temelji zlasti

na kulturnem področju in to z namenom, da se ohrani narodnost. Vendar, kot pravijo dijaki sami, je zelo težko združiti v en kalup vse dijake najrazličnejših političnih nazorov. To jim doslej še ni uspelo, čeprav so se za to zelo trudili. V zvezi je včlanjenih približno 100 dijakov in je izključno v rokah mladih ljudi. Druga stranka, ki nosi naslov Kulturni klub, pa je izrazito klerikalna in ima nekoliko manj članov. Značilno zanjo je, da je pod močnim vplivom starejših, ki ji določajo tudi koncept dela. Kot so mi dejali funkcionarji Zveze demokratičnih srednješolcev, bi lahko prišlo do sožitja med eno in drugo stranko, če ne bi bila druga pod vplivom starejših ljudi, ki imajo drugačne poglede in nazore kot mladi. Na tem so že delali in prav v ta namen so šli tudi že skupaj na izlet, toda do povezave ni prišlo. Zanimivo pa je tudi to, da med obema strankama ne pride do ostrejših nasprotij, to pa iz preprostega razloga zato, ker je mnogo takšnih dijakov, ki so zelo variabilni in se v določenih situacijah pridružijo tisti stranki, od katere mislijo, da bodo imeli večje koristi. To je opazno zlasti v Zvezi demokratičnih srednješolcev, ko se zbere na kulturnem večeru le malo dijakov, če pa je po končanem programu ples, jih je na tem mnogo več.

Program Zveze demokratičnih srednješolcev je bil za letošnje leto dokaj obetajoč, uspeli pa so ga realizirati le deloma. Tako so mislili organizirati vsako soboto kulturni program s plesom, toda to jim je uspelo uresničiti le vsako drugo soboto. Organizirali so tudi uspešen izlet v Benečijo ter literarni večer, na katerem so brali svoja dela mladi domači pesniki. Prav gotovo bi bilo njihovo delo plodnejše, če bi jim pri tem pomagali profesorji. Toda ti se za njihovo izvenšolsko dejavnost sploh ne zmenijo. Kot pravijo dijaki, je med njimi tudi mnogo zelo slabih pedagogov, predvsem pa jim manjka slavistov, kajti večina od njih ne zna niti dobro govoriti slovenščine. Profesorji nikjer ne sodelujejo, le klerikalni Kulturni klub je pod njihovim nadzorstvom. Kako slabo je to stanje, nam podkrepi tudi dejstvo, da je lani imel eden od profesorjev slovenske otroke na italijanski šoli. Vsekakor pa moramo tu izvzeti profesorje klasične gimnazije, ki so zelo priznani in dobri. Srednješolci izdajajo tudi list Tribuno, ki izhaja vsaka dva meseca v nakladi 150 izvodov. Ta hoče biti kritičen in se spušča večkrat v poglobljene razprave na raznih področjih. V okviru vseh šol pa izdajajo list Literarne vaje, katerega pa urejujejo izključno profesorji. Nivo teh izleta v leto pada, njihova naklada pa je 700 izvodov.

V Slovenskem dijaškem domu je približno 80 dijakov z vseh štirih šol. Njegovi prostori so prostorni in moderno urejeni, imajo pa tudi manjšo dvorano za igranje namiznega tenisa ter igrišče za odbojko in košarko. Pogoj za delo z gojenci so vsekakor dobri, zato bi lahko upravičeno pričakovali, da bo iz tega doma prišla najboljša mladina, kot se je to dogajalo nekaj let nazaj, ko so prav v tem domu bili ljudje, ki so potem zasedli pomembne družbene položaje. Vendar ni tako, kvaliteta je iz leta v leto slabša. V veliki meri je temu vzrok to, da primanjkuje vzgojiteljev. V večini primerov so to mladi ljudje, s slabimi pedagoškimi prijemi, brez avtoritete, včasih pa jim primanjkuje tudi prave poklicne zavesti. Kljub temu pa moramo njihovo delo opravičiti v toliko, da delajo v čisto drugačnem okolju kot na primer v Sloveniji.

Ob koncu pa bi hotel še podkrepiť začetni sklep o upadanju slovenske zavesti. Slovensko manjšino v Italiji bi lahko razdelili na tri dele: prvi del bi bili tržaški Slovenci, ki imajo največ pravic; drugi so goriški, ki imajo osnovne, višje in srednje šole; najslabše pa je v Benečiji, kjer sploh ni slovenskih šol. Edina komunikacija domačega jezika bi bila tu lahko torej le v cerkvi, toda domače duhovnike pošljejo ponavadi drugam, največ v Furlanijo. Iz tega lahko napravimo sklep, da je slovenska zavest še zelo močna v Trstu in okolici ter v Gorici, čeprav iz leta v leto bolj upada, slovenske šole v Benečiji pa bi bilo celo tvegano ponuditi. To pa je v Benečiji vezano tudi na ekonomsko-gospodarski problem, saj vemo, da je ta predel v Italiji eden najbrevnejših in se prebivalci od tu množično selijo v druge države. Zato lahko rečemo, da je tu zelo malo Čedermacev, če je sploh še kakšen.

Miha Mate

tine kalan

fokus alfa

Moto: *Pregnali smo se. Tudi zadnji molk je zgorel. Blodimo in iščemo ogenj, da zažgemo svoj spomin.*

I.

Trudni po boju s samim sabo smo obležali pred vrati mrtvega doma. Kdo nas more dvigniti iz omrtvelosti, ko pa še klica smrti ne razumemo več.

Pozabili smo govor tretjega sveta — kako bi še mogli bivati v tem svetu. Molče, brez besed — kdo ve, ali tudi brez logosa padamo v črno. Ne čutimo sile padanja.

Smeh žalosti nas spremlja na težaški poti do vrat smrti.

II.

Žalostni in utrujeni prsti trgajo belino

Temne lise razbitega obraza kažejo **papirja,** **razorano** čelo.

Kdo bo sejal v sveže brazde krvi umirajočega! Kdo ve, zakaj umira!

Sedaj se je utrudil od rahločutnosti. Mehkost ga je utrudila. Smejali so se ji in jo zažgali.

Niso je darovali v ognju.

Odločnost raste iz mehke tišine dneva.

III.

Smejali se je, ko sem hlastno iskal težke

besede omogočanja.

Ni čutil moje krvi, skrite na utrujenih listih knjige trpljenja in žrtvovanja.

Nesmislno je odkimal z glavo, ko sem s hlastno roko iskal pesem

največje samote.

IV.

To je kamen. To je tudi kamen. In tam je kamen.

In tam je sonce. In tam je sonce.

In tam so gore — tam so ptice.

Pa so mi rekli, da ne poznam več sveta,

In to je taborišče, kjer umira moja ljubezen.

Ne upam si klicati na pomoč, da ne bi spoznali v meni onemoglosti.

V.

Motto: *Blodil sem poleti in pozimi. Hildebrandslid.*

Gorje tistemu, ki mu je ljubezen močna kot ljubezen do matere. Zakaj podati se mora na pot domov.

Železni so zakoni videza in kdor pretrga njihovo mrežo, se ne more več vrniti v njihovo atomsko zaščito.

Zaman so prošnje bratov. Zaman je skrb mater.

Odpirajoča se bit ne more sprejeti oklepov videza.

Če je videz, potem je bit. Če je bit, je možnost bivati.

Gorje mu, kdor ne najde te možnosti!

poezija

Naše šolstvo v preteklosti

Vladimir Schmidt: Zgodovina šolstva in pedagogike na slovenskem.

Slovenska šolska in pedagoška znanstvena publikacija je z delom V. Schmidta dobila prvo tovrstno monografijo pri nas. Doslej sta izšli dve knjigi. Problem, ki se ga je avtor lotil, je zelo zanimiv. Doslej smo imeli precej manjših sestavkov, ki so obravnavali to problematiko v posameznih krajih slovenskega ozemlja. Zanimanje za to se je vselej povečalo zlasti v tistih obdobjih naše zgodovine, ko je šolstvo dobilo pomembnejše mesto v kulturnem in političnem dogajanju. Vsi ti raztreseni prispevki so kar klicali po znanstveni sintezi, niso pa mogli biti zadostna osnova za obširno monografijo, saj bi se ta kaj lahko spremenila zgolj v reinterpretiranje že znanih dejstev. Zato se je avtor moral osloniti še predvsem na arhivsko gradivo. Tako smo Slovenci v času globokih sprememb v šolstvu in njegovih funkcij dobili obširno delo, ki doslej obsega že čez 600 strani.

Snov je avtor prvotno nameraval obdelati v treh knjigah, in sicer na podlagi sistematike, ki bi temeljila na glavnih razvojnih obdobjih osnovne šole pri nas: od naselitve Slovencev v novi domovini do začetka 19. stoletja, od leta 1805 do 1869 in od leta 1870 do razpada avstro-ogrske monarhije. V dokončni redakciji pa je prišlo do delnih sprememb. Prva knjiga res obsega prvotno zastavljeno obdobje, druga pa je — verjetno zaradi obsežnosti problematike — zajela obdobje do leta 1848. To dejstvo bi nam mogoče bilo popolnoma logično, saj je razvoj šolstva najtesneje povezan z družbeno problematiko in dogajanjem. Zato po mojem mnenju ni zgolj naključje, da je avtor drugo knjigo končal z marčnim prevratom, ki pomeni precejšnjo prelomnico v razvoju slovenskega ljudstva. To leto je po vsej verjetnosti imelo v daljši ali krajši perspektivi važnejše posledice v končni konsekvenci tudi za prosvetni napredek pri nas kakor pa leto 1869, ko je prenehalo cerkveno nadzorstvo nad osnovno šolo.

Najprej je avtor obdelal čas od preseljevanja Slovanov na današnje slovensko ozemlje pa do leta 1550. To je obdobje nastanka prvih šol v naši zgodovini, katerih obravnava je nujno najtesneje povezana s krščansko vero in cerkvijo. Cerkev, ki je pomagala podjarmiti slovenska plemena, je hkrati ustanavljala prve šole na Slovenskem. To so bile stolne šole na sedežih škofij, samostanske šole v različnih samostanih, ki pa niso toliko pomembne, in župnijske šole, ki imajo pomen predvsem za preprostega človeka tedanjega časa. Namen vseh teh šol je bila vzgoja ljudi, ki so bili bolj ali manj tesno povezani s cerkveno oziroma božjo službo. Nastajanje meščanstva pa je povzročilo porajanje tudi mestnih šol, ki so pri nas začele nastajati nekako v 13. stoletju. To so bile prve šole s praktičnimi nalogami in so izhajale iz potreb vsakdanjega življenja meščanstva.

Pomembno obdobje v šolstvu pomeni reformacija. Jasno je namreč, da je izid prve slovenske tiskane knjige pomenil prelomnico tudi v šolstvu. Sele ta je omogočila množičnejše šolanje ljudi, kar spet pomeni nerazdružno povezanost s stanjem šolstva v naši preteklosti, na primer položaj učiteljstva v družbi, mesto slovensčine v šolah, materialno stanje šol itd. Posebna novost je to, da je zaobsegel tudi zgodovino pedagogike. V zvezi s tem je avtor nujno moral podati glavne karakteristike osnovne šole in s tem ovrgete teorije, ki so srednjeveške šole štele za osnovno šolo. Bistvene značilnosti osnovne šole so po avtorju naslednje:

1. za sprejem v to šolo ni potrebna nikakršna prejšnja izobrazba,
2. namenjena mora biti vsakomur, ne glede na spol, socialno poreklo in druge razlike,
3. učenci se morajo učiti v njihovi materinščini.

Propad reformacije je pomenil tudi odpravo osnovne šole. Za ljudstvo je ostala samo verska vzgoja, jezuiti pa so imeli v rokah vzgojo (in nujno potrebno

določeno izobrazbo) duhovniškega naraščaja. Toda družbeni razvoj sam je nujno spodjedel ta fevdalni šolski sistem in pedagogiko. Razvoj proizvajalnih sil je zahteval vsaj minimalno izobrazbo tudi za preprosto ljudstvo.

Zato je prosvetljeni absolutizem prinesel pomembne spremembe tudi na področju prosvete. Država je prevzela pobudo v šolstvu in osnovala tri vrste elementarnih šol, in sicer trivialke, glavne šole in normalke. To kaže na kompromis s fevdalnim šolskim konceptom stanovskega šolstva. Prišlo je tudi do reforme gimnazij in višjih študij. Vse to pa se je dogajalo v stalnih kompromisih in spopadih s fevdalizmom. Za našo zgodovino je vsekakor pomembno, da je B. Kumerdej leta 1772 sestavil načrt za ustanovitev osnovne šole na Kranjskem.

Napoleonova okupacija naših dežel pomeni šolski napredek tudi v tem, da je slovensko ljudstvo tedaj prvič dobilo univerzo. Po porazu Napoleona in propadu Ilirskih provinc se je pričela nasprotna ožienka konservativnih sil tudi v šolstvu. Nadzorstvo nad prosveto je dobila spet cerkev. Kljub vsemu pa je šolanje ljudstva počasi napredovalo. Tako je npr. približno leta 1810 na Slovenskem hodil v šolo vsak sedmi otrok od vseh šoloobveznih, leta 1847 pa približno že vsak tretji.

Druga knjiga v celoti obravnava prvo polovico 19. stoletja. To je čas, ko je bil v veljavi drugi avstrijski osnovnošolski zakon. To obdobje bi mogli ozna-

čiti z rekatolizacijo ali celo s klerikalizacijo prosvete. Šole so v skladu s splošno krizo fevdalizma vse bolj postajale vzgojne ustanove in vse manj izobraževalne institucije.

Profesor V. Schmidt je šolstvo neprisljano povezal z vsakokratno stopnjo ekonomskega socialnega in kulturnega razvoja slovenskega ljudstva. Posebno pa se je zadržal tudi pri drugih problemih, ki so nujno in nerazdružno povezani s stanjem šolstva v naši preteklosti, na primer položaj učiteljstva v družbi, mesto slovensčine v šolah, materialno stanje šol itd. Posebna novost je to, da je zaobsegel tudi zgodovino pedagogike. V zvezi s tem je avtor nujno moral podati glavne karakteristike osnovne šole in s tem ovrgete teorije, ki so srednjeveške šole štele za osnovno šolo. Bistvene značilnosti osnovne šole so po avtorju naslednje:

1. za sprejem v to šolo ni potrebna nikakršna prejšnja izobrazba,
2. namenjena mora biti vsakomur, ne glede na spol, socialno poreklo in druge razlike,
3. učenci se morajo učiti v njihovi materinščini.

Propad reformacije je pomenil tudi odpravo osnovne šole. Za ljudstvo je ostala samo verska vzgoja, jezuiti pa so imeli v rokah vzgojo (in nujno potrebno

GLASBENI ZAPISKI

Bachova visoka maša v H-molu

Ljubljansko koncertno občinstvo je 8. aprila slišalo izvedbo Visoke maše v H-molu Johanna Sebastian Bacha. Sodelovali so solisti Aldeheid York, Laurence Dutoit (oba sopran), Marjana Radčev (alt), Anton Dermota (tenor), Franz Crass (bas), zbor Slovenske filharmonije in orkester Zagrebške filharmonije pod vodstvom Milana Horvata. Zbor je pripravil Janez Bole. Struktura izvajavcev je bila tako podobna izvedbi Händlovega Belsazarja konec februarja, ki jo je vodil Lovro Matačić.

Bachova Visoka maša je nedvomno zelo zahtevno vokalno-instrumentalno delo, ki terja od izvajavcev mnogo prejšnjega študija. Se posebno velja to za dirigenta, ki zmoro čvrsto voditi izvedbo le takrat, kadar se zaveda v partituri vseh detajlov in najtanjših odtentkov, vseh izrednih mest, pogoj za to pa je temeljna seznanitev z delom, s širšim okvirom dela, z razmerami, v katerih je raslo, s slogom, z avtentičnimi načini izvedbe, za kar obstaja danes že obsežna literatura. Seveda si tak študij privoščiti lahko le dirigent, ki so mu izvedbe take vrste osnovno področje. V nasprotnem primeru je v delu negotov, nihajoč med izvajavskimi načini običajnega repertoarja 19. stol. in neko medlo, v zraku lebdečo zamisljivo, ki ki naj bi bila po njegovem prepričanju avtentični izraz sloga. Nekaj takšnega smo čutili pri sicer solidnem dirigentu Milanu Hrovatu, in to je bil tudi vzrok večini tehničnih in interpretacijskih spodrs-ljajev.

Največja zahteva maše sloni na zboru. Žal moramo ugotoviti, da zbor svoje naloge ni izpolnil v potrebni meri. Morda je temu kriva očitna preutrujenost pevcev (pred ljubljansko izvedbo so nastopili

v Zagrebu), ki je povzročevala nenehno negotovo intonacijo in znižavanje, predvsem višin in težjih harmonskih mest (Confiteor v Credo). Glavni delež pri tem pa ima vendarle zborna nehomogenost in slaba ansambelska pevška tehnika — najbolj očitna pri anticipacijah posameznih glasov (to velja v večji meri za moške glasove), medla artikulacija in težavni melizmi. Pri koncepciji zbora je bilo manj primerno nakopičenje velikega števila pevcev z vseh vetrov kot resnična izbira primernih in skladnih glasov.

Nekaj podobnega velja tudi za soliste, saj je njihova vrsta predstavljala kar paleto različnih značajev in dispozicij — od izrazito indisponiranih prve sopranistke in tenorista do na operni način površno izdelane altistke in koncertantno usmerjenega basa. Najlepše in gotovo z največ rutine je svojo pevsko vlogo podal gotovo tenorist Anton Dermota. Vendarle je pri njem prevladovala očitna indisponiranost, tehnično negotove višine in intonacija. Tega ni bilo opaziti pri basu in je zato s svojim umirjenim in v slogovnem smislu korektnim podajanjem najbolj prevladoval. Korektnost pa smo najbolj pogrešali pri altiski, vrhu vsega je imela svoj pevski del slabo pripravljen. Druga sopranistka je bila sicer lepo pripravljena in izdelana, a manj izrazita, medtem ko je imela prva sopranistka pretežno postiran glas in se je zato vseskozi borila z intonacijo — čeprav smo pri njej čutili, da bi ob boljšem tehničnem prijemu lahko dosegla boljši rezultat.

Dirigentu se ni posrečilo, da bi vseskozi čvrsto vodil glasbeno dogajanje, iz tega so se rodili mnogokrat medli in celo napačni vstopi instrumentalistov in predvsem zbora. Poprejšnja površna priprava orkestra, katerega dobra kvaliteta je znana, in solističnih instrumentalistov se je najbolj kazala v počasnih arioznih in kontemplativnih stavkih. To je bil tudi vzrok za zelo medel in mlahav prikaz tudi najlepših stavkov, kot sta Christe in Laudamus te. Seveda ima pri tem precejšen delež kontinuo — ki ga sploh nismo slišali. (Ideja, da lahko klavir, opremljen z risalnimi žeblički, nadomesti čembalo in s tem tudi orgle, se zdi že kar otročja.) S te strani so hitrejši in sijajnejši stavki čvrsteje izzveneli.

Janez Höfler

RUGBY — ŠPORT ŠTUDENTOV

Prav gotovo nihče od bralcev, ki so pričeli v zadnjem času zasledovati rugby tekme novoustanovljene rugby kluba Ljubljane, ne ve, od kod izvira ime rugby in kakšen je njegov začetek. Ta športna igra je tesno povezana z imenom branilca nogometnega moštva Rugbija in mesta Rugbija v južni Angliji, Williama Webba Ellisa. Ta je na neki nogometni tekmi proti koncu leta 1823 nenadoma prijel žogo z roko ter pričel teči proti nasprotnikovemu голу. Presenečeni naprotnikovi igralci so začeli teči za njim ter se mu metali pod noge. Ta dogodek je vzbudil splošno veselje na stadionu, hkrati pa je predstavljal rojstvo nove športne igre, rugbya.

Igra rugby izvira torej iz Anglije in ne iz Amerike, kot vsi mislijo. Vendar poznamo pri tej igri tri sistema oziroma načine igranja. V ZDA se igra tako imenovani sistem XI., to je obe moštvi igrata z po enajstimi igralci. Poznamo pa še dva sistema: prvi je rugby XIII. in se igra s trinajstimi igralci, vendar ga igrajo le profesionalci v Franciji in Angliji. Tudi pri nas se je ta sistem nekaj časa igral, vendar so kasneje prešli na igranje tretjega sistema, na rugby XV., to je s 15 igralci. Ta sistem se je uveljavil po vsem svetu in ga igrajo predvsem amaterji.

Amaterski rugby se razen po sistemih razlikuje od profesionalnega tudi po hitrosti, surovosti, ostroti ter opremljenosti. Najbolj dinamičen in oster rugby se igra v ZDA, kjer igralci nastopajo s čeladami na glavah.

Začetki rugbyja pri nas segajo v leto 1954, ko so se ustanovili prvi klubi v Zagrebu in Beogradu. Največje zasluge za pričetek te dinamične igre pri nas imajo Francozi, saj sta v letu 1954 v Beogradu gostovala dva francoska trenerja. Dosedaj je naša reprezentanca odigrala eno mednarodno srečanje in sicer je naše A moštvo izgubilo srečanje proti amaterski B reprezentanci Francije. Kasneje je bila ustanovljena še rugby zveza Jugoslavije, vključeni smo bili v mednarodno rugby zvezo, ustanovila pa se je prva zvezna liga. Trenutno imamo pri nas 11 rugby klubov, od katerih se jih 6 bori v prvi zvezni ligi.

Od šestih zveznih ligašev, kolikor jih ima naša prva liga, je eden izmed njenih članov tudi rugby klub Ljubljana. Ustanovitev kluba, ustanovni občni zbor je bil oktobra 1963. leta, je tesno povezana z imenom trenerja, sodnika in igralca Siniše Tartaglie. Ta se je pred petimi leti vpisal na metalurško fakulteto v Ljubljani. Ker je bil aktivni igralec rugby kluba Nade iz Splita, tudi v Ljubljani ni prenehal z aktivnostjo ter je še naprej nastopal za malični klub, ki mu je dal na razpolago dres, kopačke in žogo. Vendar se je kmalu naveličal trenirati sam ter je pričel razmišljati o ustanovitvi rugby kluba v Ljubljani. V težnjah ga je podprl nekdanji državni in slovenski reprezentant na 400 m, prav tako študent, Janez Polgram. Kmalu sta za novo igro pridobila precej privrženec, le da med njim prevladujejo Dalmatinci. Zanimivo je tudi to, da je ljubljanski klub sestavljen tako rekoč 99-odstotno iz študentov, saj je od 45 igralcev, kolikor jih ima klub, na razpolago 42 študentov.

Novi klub je že ob sami ustanovitvi naletel na mnoge težave, saj ga na začetku ni hotela sprejeti v svoje vrste nobeno športno društvo v Ljubljani. Svoje sodelovanje so namreč ponudili Olimpiji, Slovanu in Litostroju. Na letošnjem rednem letnem občnem zboru pa jih je v svoje vrste sprejelo športno društvo Ljubljana. S tem sprejemom je bilo rešenih več problemov mladega kluba kot na primer:

ker je SD Ljubljana predvsem železničarsko društvo, imajo igralci rugbyja v enem letu na voljo 5 prostih voženj, dobili so prostor za trening, igrišče za prvenstvene tekme ter vse sanitarije, ki so potrebne za normalno športno udejstvovanje. Finančno vprašanje je kolikor toliko uspešno rešeno, pomoč bodo namreč dobili od matičnega društva, od občine in od Mestnega sveta za kvaliteten šport.

Novoustanovljeni klub je svojo prvo tekmo odigral novembra 1963 leta v Zagrebu proti Mladosti in izgubil z 11:34. Ta rezultat predstavlja uspeh, saj je bila Mladost že državni prvak. Mnogi se sprašujejo, kako je Ljubljana sploh prišla v I. ligo. V informacijo naj navedem, da so bile aprila leta 1964 v Zagrebu kvalifikacijske tekme med Ljubljano in štirimi hrvaškimi klubi, zasedli so 3. mesto, pred njimi sta se uvrstila le državna prvaka Mladost iz Zagreba in Nada iz Splita. Tako je Ljubljana prispela v prvo ligo. V letu 1964 so zasedli 5. mesto ter tako ostali v ligi še eno leto. Kot sem že prej omenil, sestavljajo rugby klub Ljubljana večinoma študentje, od katerih jih največ študira na FNT, strojni in tekstilni fakulteti. Najboljši igralci moštva so po besedah trenerja Tartaglie: Pilgram, Borčić, Kudrič ter brata Milan in Saša Dekleva. Najboljši strelec v pretekli sezoni pa je bil trener sam, saj je bil s 15 zadetki na četrtem mestu liste strelcev I. lige.

Vsekakor predstavlja nova igra, ki jo demonstrira ljubljanski klub, prijetno novost v športnem življenju našega mesta, istočasno pa je edini klub, ki črpa igralce izključno iz študentskih vrst.

S. Zatlter

RESNIČNI AMATERJI

Te dni lahko zasledimo v dnevnem časopisju rezultate s smučarskih terenov Italije, Avstrije, Francije itd., kjer tekmujejo študentje za prvenstva raznih univerz. Med imeni tujih študentov lahko zasledimo tudi imena naših študentov — tekmovalcev. Če dobro preberemo rezultate tekmovanja opazimo, da so zmagovalci večinoma iz alpskih centrov, kjer je smučanje na najvišjem nivoju. Če pa si dobro ogledamo imena zmagovalcev, vidimo, da so to večinoma neznani tekmovalci iz zadnjih kvalitetnih razredov, saj med njimi zelo težko zasledimo kakšno znano ime belih aren. Lahko pa najdemo imena najboljših Jugoslovancev; tako so se na nedavnem smučarskem tekmovanju za prvenstvo ljubljanske univerze v Kranjski gori na startu pojavila eminentna imena našega alpskega smučanja: Ankeletova, Lakota, Vogrinc itd. Prav te dni lahko zasledimo, da je Krista Faneli zmagala v veleslalomu na mednarodnem smučarskem tekmovanju v Macugnani, Drago Jemc pa je bil v isti disciplini tretji. Jemc je prav tako eden boljših jugoslovanskih smučarjev.

Nehote se nam vsili vprašanje: ali so naši študentje smučarji res tako dobri in so drugi slabi oziroma, ali so naši vrhunski tekmovalci lahko resna konkurenca samo na raznih študentskih prvenstvih oziroma tekmovanjih?

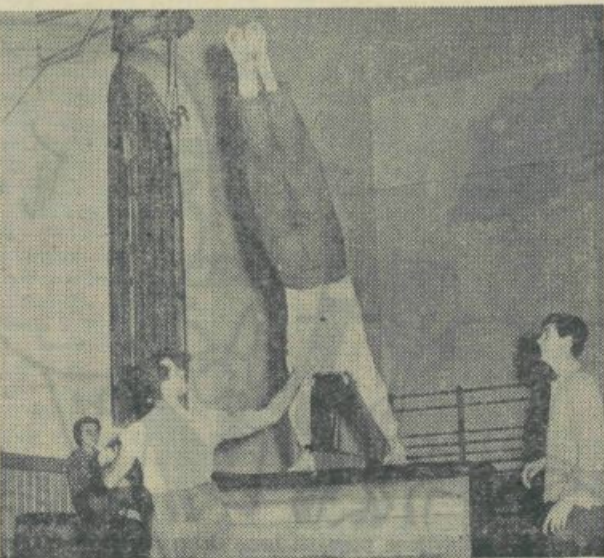
Mislím, da je problemov več. Da strokovno delo naših smučarskih delavcev ni preveč na višini, to velja za celotno smučanje, je že dolgo znano. Kljub temu pa le-teh ne smemo kriviti za vse neuspehe smučarjev na tujem. Eden od glavnih problemov je pomanjkanje denarja za smučarski šport. Izrek »Denar je sveta vladar« pride zelo do izraza prav v smučarskem športu. Ni denarja za kvalitetna tekmovanja pri nas, ni ga za nakup opreme, smuči itd.

Poleg tega so po vsem svetu smučarji v pravem pomenu besede profesionalci in se s smučanjem ukvarjajo malodane poklicno, čeprav vsi vztrajno zanikajo to splošno znano resnico. Nekateri gredo celo tako daleč, da izjavljajo: »Kot amater zaslužim več, kot bi, če bi bil profesionalca.«

Poglejmo si primer znanih svetovnih smučarskih znamk: Francozinji Cristine in Mariel Goitchel. Obe sta zaradi smučanja opustili srednjo šolo ter neprestano samo smučata oziroma se pripravljata na razna mednarodna tekmovanja. Podobnih primerov bi lahko našli še več. Ali je torej čudno, če naši smučarji ne morejo uspeti. Saj v primeri z najboljšim na svetu pravzaprav sploh ne trenirajo in je njihov trening igračkanje. Da je temu tako, je prav gotovo vzrok, da se naši smučarji ukvarjajo s to športno panogo le iz amaterizma oziroma veselja do smučanja. Pri tem praktično nimajo nobenih koristi, razen zadovoljstva, da lahko potujejo po svetu. Znano je, da je pri nas mnogo talentov, ki dosegajo kot mladinci zelo lepe uspehe, vendar kot člani nimajo mnogo uspehov v mednarodni konkurenci. V tem se vidi pomanjkanje najosnovnejših pogojev za razvoj. Takšen smučar ne napreduje in se slej kot prej razočaran umakne.

Zaključimo lahko, da so naši vrhunski tekmovalci res pravi amaterji in brez neamaterizma, kot se v našem nogometu ta izraz rad uporablja namesto profesionalizma, ne bomo dosegli vidnejših uspehov. Tako je povsod po svetu in mora biti tudi pri nas, če hočemo uspeti v mednarodnem merilu.

S. Z.

ŠTUDENTJE — ŠPORT — REKREACIJA

Prav gotovo je skrajni čas, da pričnemo govoriti o telesni kulturi kot nujni potrebi vsega prebivalstva in vseh slovejev. Njen razvoj je treba čimprej uskladiti z našimi realnimi možnostmi in družbeno-ekonomskim razvojem. Res je, da so bile doslej šole osnovni nosilci telesne vzgoje mladine — tako naj tudi ostane, vendar pa moramo težiti k temu, da podobno vlogo prevzamejo tudi delovne organizacije v kolektivih. Obenem pa ne smemo pozabiti tudi na tisto mladino, ki je izven šol in izven delovnih kolektivov, tudi njej moramo nuditi telesno vzgojo.

Telesno kulturo in šport združuje vrsta športnih organizacij, katerih naloga je vzgoja mladine in vseh, ki se žele ukvarjati s športom, vendar lahko rečemo, da ni niti ena organizacija izpolnila svojega poslanstva. Vse organizacije so se v glavnem ukvarjale le z vzgojo kvalitetnih športnikov, niso pa dale možnosti vsem, ki so želeli, da uporabljajo njihova igrišča, rekvizite itd. Skratka: sploh jih niso včlanjevale, če pred njimi ni bilo jasne perspektive kvalitetnega športnika.

Sedaj, ko proučujemo možnosti novega sistema financiranja telesno vzgojnih organizacij, ne smemo pozabiti na to zelo važno pomanjkljivost. Dajmo denar tistim organizacijam, ki imajo realne in dobre programe dela in tistim, ki lahko zagotove tudi množičnost, splošno telesno vzgojo in ne samo kvaliteto in to celo »umetno kvaliteto« (primer NK Maribor, Olimpija). V lanskem letu je bilo vloženo v razvoj telesne vzgoje 25 milijard dinarjev, vendar v glavnem za vzgojo tako imenovanih kvalitetnih ekip medtem ko so zapostavili delo na množičnosti, gradnji športnih igrišč itd.

Denarna sredstva, namenjena telesni vzgoji, bodo tudi letos znatna, čeprav verjetno ne bodo zadostovala. Da pa bodo ta sredstva tudi najkoristnejše izrabljena, je potrebno, da bo v bodoče trošenje klubov, športnih organizacij, jasno in da bo v bodoče o delitvi teh sredstev razpravljalo čimveč športnikov in športnih delavcev.

Vsi ti splošni problemi telesne vzgoje imajo odmev tudi v stanju telesne vzgoje na ljubljanski univerzi. Analize namreč pokažejo, da je približno tisoč študentov-športnikov na naši univerzi, sredstva, namenjena športu so mnogo premajhna, športna društva po fakultetah še vedno niso uspela z idejo množičnosti, saj je še vedno opaziti, da je velika večina članov kvalitetnih športnikov, na tekmovanjih je še ve dno edini cilj čim boljša uvrstitev, vse to pa je velik zaviratelj glavnega cilja: omogočiti telesno vzgojo in šport čim širšemu krogu študentov.

Rešitev je prav gotovo v razširitvi osnovnih pogojev za športno udejstvovanje: treba je namreč študentom omogočiti športno udejstvovanje tam, kjer živijo, to je na fakultetah in študentskih domovih. Izgradnja študentskega športnega centra je spet pod vprašanjem. Projekt je stal milijone, denar je bil tako, kot kaže, vržen v stran. Vse fakultete, ki jih bodo v bodoče gradili, ne smejo ostati brez telovadnic.

Če govorimo o športu, s katerim naj se bavijo tudi naši študentje, ne smemo mimo tega, da so osnovni in najkoristnejši športi: plavanje, smučanje in pa osnovna telesna vzgoja — telovadba. Moramo stremeti za tem, da omogočimo telovadbo čim širšemu krogu študentov in da jih zanjo navdušimo. Za mladega človeka se načrtna telesna vzgoja konča s srednjo šolo, vendar se njegovo mlado telo v tem času še ni dokončno oblikovalo — skratka — še vedno je v funkcionalni rasti. Ravno zato pa je te mlade ljudi treba najti, jih pritegniti in z njimi delati.

Na žalost moramo tudi v študentskem športu ugotoviti, da ima šport skoraj izključno tekmovalni značaj. Tekmovanja se odvijajo po liga ali cup sistemu posledice tega so seveda obveznosti v pogledu časa in kontinuiranosti tekmovanja, kar pa študentu prej škoduje kot koristi, če vse skupaj ni realno organizirano. Student-športnik se spremeni v tekmovalca namesto v mlagega človeka, ki čuti potrebo, da se rekreira. Seveda nočemo s tem trditi, da so tekmovanja škodljiva, vendar hočemo le opozoriti na to, da morajo biti realno planirana, da ne smejo zapostavljati tudi manj kvalitetnih športnikov in da morajo biti organizirana od najmanjših pa do največjih tako, da bo našel vsak svoje mesto v tem tekmovalnem sistemu.

Menimo torej, da o prepotrebosti telesne vzgoje med študenti sploh ni več potrebno govoriti. Smo in moramo biti le v fazi, ko moramo zagotoviti in ne samo govoriti o uvajanju obvezne telesne vzgoje na fakultete in to ne samo v prve, ampak v vse letnike. To je in mora biti naš cilj. Če so že univerzitetni učitelji ene izmed univerz videli potrebnost telesne vzgoje in se z njo ukvarjajo dvakrat tedensko, potem je jasno, da sta šport in rekreacija še potrebnejša študentu in še posebej študentki.

Srečko Rutar

Pomladna pisma

Dragi velespoštovani oče Satir!

Svojo rubriko sem zaradi vnedovpjičnega, krivično naperjenega delovanja začasno in v skladu z danimi okoliščinami preimenoval v Pomladno pismo. Ker vem, da nisi formalist, te to ne bo motilo, saj je brez dvoma tudi pomlad družbeno angažirana. Besedo družba in družbeni angažma uporabljam poslednjič v najinih pismih, kajti prav lahko bi se v nasprotnem primeru pripetilo, da bi moral zadnje rubriko preimenovali v Nikakršna pisma. To je kot čarobno morje z devetimi zmaji — če na njegovi obali mezinca pomočiš v vođu, se vzburi in razpeni in te pogoltne, prepričano, da ga HOČES POPITI. Zato se bova, dragi oče Satir, odslej raje samo sprehajala po obali tega čarobnega morja, ki je tako vznemirljivo in živčno, da ne prenese niti najmanjšega dotika. TOLIKO!

Na očiščenih ulicah zgodovinsko upravičene eksistenčne Ljubljane, mojega pre-

bivališčnega mesteca, je izbruhnila pomlad. Našla me je sedečega na drobni klopi, strmečega v svojo grešno notranjost in iščočega svetlo okence v tej temni hiški mojega izprijenega srca. Kar na lepem se je pojavila, nežna kot slovenska kultura, z nežno in svetlo kožo, kot so naša mesta, z belim vratom, tako belim, kot so beli prtiki v naših ostarjih, z velikimi prsmi, tako polnimi mleka, kot so ga polne naše mlekarne, čisto gola, kot je gola država brez deviz — pojavila se je, čarobna vila in je sedla k meni in njeni lasje, pšenično rumeni (kot jabolka za izvoz) so me pobožali kot polemični sestavek mojega nasprotnika. In rekla je, da mi bo pripovedovala pravljice, najčudovitejše pravljice vseh časov, ki se niso zapisane in nikoli ne bodo, ker so prelepe, ENKRATNE.

Prva pravljica: Zivel je kralj, ki je imel veliko kraljestvo in je bil dober cesar svojim podložnikom. Ta kralj je imel sina, ki se je imenoval Politika — bil je naj-

večji lepotev vseh časov, nemiren, impulziven, razgrajaški, pravi tip zapeljivca. Nekoč je kralj na enem svojih popotovanj našel v puščavi angelsko lepo deklico, ki je vsa obnemogla hotela žalostno smrti storiti. Kralju se je prebudilo materinsko srce ob pogledu na njene obline, vzel jo je s seboj in jo je posvojil. Imenovala se je Kultura.

In deklica je rasla, postajala je vse lepša in kralju je igrala na liro, čudovito je pela, zlagala je pesmice, pripovedovala mu je najčudovitejše zgodbe in naslikala mu je božanske podobe. Tedaj pa se je zgodilo nekaj nezastlišanega: ko se je deklica sprehajala po vrtu, jo je skozi špranjo zapazilo drzno oko mladega kraljeviča Polilike. In kraljevič se je zaklel, da mora biti lepa deklica njegova, pa čeprav poruši zato grad, ubije očeta in pozabi na svoje poreklo. Tako je pobliznel, da je grozila revolucija, ki pa jo je preprečil kraljevi ključar, ki je pravočasno izgubil ključe od orožarne in se tako ni mogel dati podkupiti od kraljeviča, ki je rnil v orožarno. Kraljevič Politika je izpovedal deklici Kulturi svojo nezastlišano ljubezen in svojo vročo željo po njenem telesu, deklica pa je rekla, da noče biti njegova, ker daleč tam ljubi preprostega mladeniča, ki se imenuje Svoboda. Kraljevič Politika je zagorel v silnem ljubosumju, zaklenil je deklico v klet, svojemu očetu kralju pa je zavezal oči, tako da ni videl, kako je deklica zaradi njegovega nasilja trpela.

In deklica je postajala utrujena, izgubljala je svojo lepoto, začela je gristi z zobmi in je hotela napraviti samomor...

Tu je čarobna vila nehala pripovedovati pravljico. »In druga pravljica?« sem zaprosil. »Druga se še ni zgodila,« je rekla vila.

Žalosten sem odšel v mesto, da bi doživljal pomlad, ki je prav tako zelo žalostna: Gostilne so ob večerih zaskrbljivo prazne. Včasih si mogel po eni nogi priti do šanka in si naročiti osvežilno pijačo, ki ti je dala še toliko moči, da si po eni nogi znova prišel do vrat in, če si imel srečo, odnesel celo kožo. Zdaj pa, razumeš, sedi tu in tam kakšen individualist in spokojno žveči kravji golaž po 700 dinarjev. In tu in tam sedi kakšen gospod, ki se je pravkar vrnil iz Kanade in čaka, da najde koga, ki bi mu bil pripravljen pojasniti, kakšna je zdaj situacija pri nas. Tako se ti družbeno neangažirani ljudje zatekajo v samoto in tam premlevajo svoje družbeno nevarne misli. Vsi, ki jim nekaj pomeni razvoj, ki jim je zlasti izpopolnitev v naše obrambne moči velikega pomena, odidejo v takih toplih večernih trenutkih v sprehajališče, imenovano že od Simona Aškercja Tivolj, in v tem sprehajališču si na različne konstruktivne načine pridobivajo ustrezne kvalifikacije na tako imenovanem področju razvoja družbenih posameznikov.

Časopisi so začeli pisati o pomladi. Nekateri so to dosledno delali že prej in tako je bil človek prepričan, da je zmeraj pomlad. Kajti ni dobro prezgodaj pisati o pomladi, lahko se ti posuši jezik od družbenih urokov. In tako se začenjajo časniki počasi tajati in objavljati, če drugega ne, trikolonske slike naših ljubih otročičev in malih bodočih državljanov, ki da so prvi pritekli na sonce in našli prostor na soncu (bi lahko rekli). Jaz jim to seveda privoščim, a zame ta čas še ni napočil, ker moram v temni sobi študirati ali bi stopil v to nesmrtno pomlad skozi okno ali skozi vrata. Ne vem namreč, pri katerem izhodu se bom bolj spotaknil. Ko to odkrijem, ti bom spet pisal. Pozdrave ti pošilja tvoj pomačno spotaknjeni sin.

Satir

Peter Baloh

PREDAVANJE O SVETOVNEM NAZORU

Tovarišice in tovariši!

Vsak zaveden državljan danes nima samo opremljenega stanovanja, avtomobila, hranilne knjižice, žiro računa, vikend hišice ob morju, pralnega stroja, centrifuge in frižiderja; obvezno mora imeti tudi svetovni nazor. Čeprav obstaja za vse vrste blaga naš znani JUS standard, moramo na žalost ugotoviti, da ta predpis še ni prodrl na področje svetovnega nazora. Dober zakonsko trgovinski predpis bi na tem področju odpravil miselno zmedo in prispeval k enotnosti gledišč.

Kot vam je najbrž znano, imamo več vrst svetovnega nazora. Motite se, če mislite, da je vsaka vrsta svetovnega nazora dobra in priporočljiva. Priporočam vam, da si izberete vrsto, ki je trenutno v modi. Morda mi boste ugovarjali. Rekli boste, da se takih stvari ne da priporočati, še manj pa predpisovati. Strinjam se. Toda zagotavljam vam, da vas bodo življenjske razmere v najkrajšem času prisilele k izbiri primerne svetovnega nazora. V začetku se boste morda neprijetno počutili, ker boste imeli občutek, kakor da ste izdali svojega najboljšega prijatelja, to je — sebe. Toda kmalu se boste privadili novemu svetovnemu nazoru, kakor se privadite novi obleki. Pomnite: svetovni nazor, prav tako kot obleka, dela človeka. Odslej ne bo nikogar več zanimalo, kaj ste, ampak v kaj verujete. Vaš svetovni nazor bo vaša osebna izkaznica. Ker bo veljavna in od uradnih oseb potrjena, ne boste imeli nobenih težav.

Vem, da mi bodo bolj rahločutni poslušalci, kljub vsem zgoraj navedenim dokazom, še zdaj trmasto ugovarjali in prisegali na človekovo dostojanstvo, njegovo bistvo, svobodo misli in na podobne neumnosti. Takim moram reči, da so, oprostite izrazu, zelo naivni. Spomniti jih moram, da znanost kljub velikemu napredku na srečo še ni izumila stroja, ki bi bral človeške misli in kriviljo njihovega odklona od linije. Prepričan sem, da bi v primeru takega izuma v enem tednu ostala od človeške vrste samo še trupla. Predragi naivni del poslušalcev: kaj se res ne zavedate, da gre pri vsaki stvari le za videz in za obliko? Bodite mirni: nobena ustanova zaenkrat še ne more poslati v vaše možgane člane revizijske komisije s plačanimi dnevnici. Najpomembnejše so torej vaše izjave; vaša dejanja so manj pomembna, čeprav tudi z njimi ustvarjate videz pripadnosti modernemu svetovnemu nazoru. Zelo neumno je pobegniti preko meja svoje države, ker se pač ne strinjate s tem ali onim svetovnim nazorom te ali one države. Če ste torej nezadovoljni, emigrirajte v svojo glavo. Ali še niste odkrili, da je vaša glava najidealnejša država na svetu? Tu lahko mirno prezrete rdeče samoforje, delate revolucije, dvigate gospodarstvo, pišete nekonstruktivne članke. Če vam je všeč, je vaša glava lahko tudi monarhija. Možnosti je veliko. Lahko se vam zgodi nesreča, da vam bo ob kakšni revoluciji razneslo glavo!

NELOJALNA KONKURENCA

— Slišal sem, da zato ni denarja za revijo Mlada pota, ker mora »EMKA« izdajati Popotnika...

— Tu se nimaš kaj razburjati — to gre po načelih množične kulture: za literaturo se zanima vsak trideseti, primerna popotniška barvna rekreacija pa je potrebna slehernemu delovnemu človeku.

Nogometna struktura osebnega dohodka

Ker se javnost menda že dalj časa ogorčeno razburja zaradi bajnih zaslužkov, ki jih prejemamo v našem nogometnem klubu, se kot neposredno prizadet, oglašam. Moje ime je Pepi, sicer pa me vsi poznate z nogometnih poljan, kjer s svojimi vragolijami in športno igro vsako nedeljo razveseljujem tisoče gledalcev. Popolnoma neosnovane in za nas žaljive so govornice o plačah, ki jih menda prejemamo v našem klubu. Menda poleg vsega tudi niso v skladu z materialno stimulacijo v ostalih poklicih v naši socialistični družbi.

V nadaljnjem kratkem izvajanju vam podajam notranjo strukturo mojega osebnega dohodka za prejšnji mesec.

1 × 70.000 kot osnova	70.000
4 × 15.000 kot premija za nastop na prvenstvenih tekmah	60.000
2 × 10.000 za gola, dosežena na prvenstveni tekmi	20.000
4 × 5.000 kot dodatek za izredno dobro igro	20.000
20 × 2.000 za obisk treningov	40.000
1 × 10.000 specialni dodatek za zlom noge nasprotnemu vratarju	10.000

Izdatki oziroma stroški:

5 × 200 kazni za nedisciplino	1.000
1 × 1000 kazni za obračunavanje z nasprotnikom	1.000
1 × 2000 kazni, ker sem nekemu novinarju namignil, kakšno plačo imajo naši odborniki	2.000
Cisti dohodek torej	216.000

Mislím, da sem s tem zaprl usta tistim zlobnim jezikom, ki venomer nergajo, da je svinjarija, kar se danes dogaja po naših nogometnih klubih. Mislím, da sem s tem člankom opravil svojo državljansko dolžnost, ljubitelje viteškega športa pa iz srca vabim, naj še vnaprej obiskujejo tekme našega moštva na stadionu ob tej in tej cesti, da nam s svojim športnim bodrenjem pomagajo doseči naš veliki cilj — uvrstitev v to in to ligo. Pepi

REŠITEV

— Kaj se pa tale gre?
— V dinarske kovance je izvrtal luknje in jih kot gumbje prodaja za deset dinarjev.

BOMO ŠE PLESALI V NASELJU?

Neprestano ponavljajoči se neredi in izpadi na sobotnih plesih v naselju in pa vsakodnevno kvartanje v kavarni (kljub rismeni prepovedi), so dali povod, da so se 31.3.1965 sestali Odbor ZSJ v Naselju, predstavniki disciplinske komisije in sekretariata ZK, in med drugim obravnavali vprašanje »kako zagotoviti disciplino v kavarni in na sobotnih plesih.« Zeleno si predvsem kulturnega plesa in dobrega počutja za vse tiste, ki so se prišli resnično zabavati, so menili udeleženci sestanka.

Da bi edini študentski ples v Ljubljani potekal na dostojni ravni, so navzoči sprejeli naslednje ukrepe:

1. Prepovedujemo vsako kvartanje v kavarni in homo kršilce tega pravila kaznovali z izključitvijo iz Naselja.

2. Ples bo v bodoče samo za študente, vstop na plesišče pa je mogoč samo z indeksom ali izkaznico ZSJ.

3. Vsako razgrajanje, razbijanje, povzročanje materialne škode in nereda bomo kaznovali, in sicer: študente iz Naselja z izključitvijo iz Naselja, za ostale pa bomo sporočili na ustrezno ustanovo. Povrniti bodo morali materialno škodo in se javno poročiti o povzročiteljih nereda.

4. Prodaja vstopnic bo v predprodaji, in sicer: vsak petek pri kosilu in večerji pred jedilnico, vsako soboto pa pri kosilu pred jedilnico, zvečer pa od 8. ure v V. bloku.

5. Izdali bomo samo določeno število vstopnic, prodajalo pa se ne bo pri vходу.

6. Ob vsakem plesu bomo ugotavljali prekrške in primerno ukrepali. Da bi vzdrževali v naselju izpadnike, bi bilo to krivično do tistih, ki težko čakajo, kdaj bi se lahko veselili v naselje.

Če bomo preprečili povzročitelje škode v dvorani in inventarju, bomo tudi lahko zahtevali sredstva za boljše ureditev prostorov, hkrati pa se edino ob tem pogoju izplača investirati v tovrstni objekt. Obenem pa bomo dokazali, da se znamo obnašati, kot je vredno intelektualca, obnašamo se torej tako, kot se obnašajo študentje drugje, ki se tudi veselijo, vendar ne pustijo za seboj črepinj, razbitih šip, polomljenih vrat in ne vem kaj še vsega.

Da bi dosegli skupni namen, apeliramo na vse udeležence, da s svojim obnašanjem in vplivom na okolico prispevajo k uspehu.

M. Čikić

— S kom si pa, uboga Ema, zanosila?
— Z enim od kritikov Sodobnosti!

TEDEN PRAVNIKA

Je že mimo (bil je od 5. do 10. aprila), vendar pa je prav, da mu posvetimo nekaj besed.

Vsa stvar se je začela z »Gaudeamusom«, ki ga je zapel pevski zbor »Tone Tomšiča« na uvodni proslavi. Le-ta je bila sestavljena iz recitacijsko-glasbenega konglomerata točk, od katerih je vsaka zase vsebovala določeno kvaliteto. Kot celota pa je bila proslava bolj pelemelovsko razdrobljena in ni dala zaokrožene celote. Drugače pa lahko damo vse priznanje nastopajočim posameznikom in konec koncev tudi organizatorju — fakultetnemu odboru ZŠ pravne fakultete.

V nadaljevanju tega tedna so se študentje zagrebške in ljubljanske pravne fakultete pomerili med seboj na športnem področju. V šahu so Zagrebčani gladko odpravili ljubljanske študente s 4:0. V rokometu je bilo obratno: Ljubljana: Zagreb 31:17; v namiznem tenisu so zmagali spet gostje s 5:3. Srečanje pod koši pa se je obrnilo v korist ljubljanskih študentov.

Za zaključek tedna pravnikarji so se študentje prava odpravili na tradicionalni pohod na Rašico. Kljub temu da je nebo kazalo grozeče-mračno lice, se je pohoda udeležilo veliko število študentov, prav tako pa tudi dekan in prodekan fakultete. Po običaju so trije predstavniki položili venec na spomenik prvi, od oku-

patorjeve roke, požgani slovenski vasi. Predsednik FO ZSJ Janez Brank pa je ob tej svečanosti povedal nekaj besed.

Nato pa se je vse skupaj zaključilo v veselem razpoloženju.

Mitja M.

KLUB MLADIH NOVINARJEV

Na Visoki šoli za politične vede v Ljubljani so pred kratkim ustanovili Klub mladih novinarjev, ki vključuje že pišočje študente te šole in tiste, ki se nameravajo posvetiti novinarstvu. Sklenili so, da se bo klub povezal s srednjimi šolami v Sloveniji zaradi seznanjanja dijakov z novinarskim poklicem. Sprejeli so tudi okvirni delovni načrt za to šolsko leto.

Načrt med drugim predvideva organizacijo raznih predavanj, razpravo o novinarskem kodeksu in sodelovanju z redakcijami listov, radia in televizije, posebaj pa še s Tribuno.

Potem, ko je na ustanovnem sestanku kluba Franc Šetinc, predsednik Društva novinarjev Slovenije načelno obrazložil novinarski kodeks in predlagal nekaj izvornih oblik dela kluba, je obljubil, da bo upravni odbor Društva novinarjev Slovenije razpravljal o tem, da bi klub postal kolektivni član tega društva.

T. Štefanec

POJASNILO

Klub študentov Prekmurja in razširjena ideološka komisija dajeta glede objavljenih tez o dvojezičnem šolstvu v Tribuni z dne 7. 4. 1965 naslednje pojasnilo:

Razširjena ideološka komisija in klub študentov Prekmurja sta na vseh razpravah o dvojezičnem šolstvu poudarjala pravilno stališče do sistema dvojezičnega šolstva, na osnovi razpoložljivega materiala pa sta ugotovila obstoj nekaterih problemov. Namen razprave je bil torej osvetliti in nakazati njihovo rešitev. Komisija je na svojih razpravah določila okvir problematike, ki naj bi bila zajeta v tezah. Posamezniki, ki so bili zadolženi za sestavo tez, se okvira niso držali in so izdelane teze objavili v Tribuni. Ker je ideološka komisija na naslednjem sestanku ugotovila, da teze v nekaterih točkah ne odgovarjajo njenim stališčem, je za razgovor o dvojezičnem šolstvu pripravila uvodni referat.

V eni od naslednjih števil Tribune bo klub študentov Prekmurja objavil zaključke razgovora.

Klub študentov Prekmurja in ideološka komisija

TRŽAŠKI KROKIJ

Trst. Mesto starinskih hiš, ozkih ulic, skoraj mitične zgodovine in množiče ljudi različnih narodnosti.

Vsa pota vodijo (za spremembo) v Trst (vsaj za Jugoslovane). Trst je Meka, ki je postal že kar potreba, kot vsakdanji kos kruha za radovedne turiste.

Različne ljudi ženejo v Trst različni nameni in potrebe: eni gredo iz turistične radovednosti, drugi gredo posredovati tržaškimi Slovencem samo delček domače besede ali pesmi (teh je bolj malo, kljub temu da se prav njih tržaški Slovenci bolj razveselijo!) in tretji — ti so pravzaprav najštevilnejši — gredo v Trst, da barantajo na tržnici in v trgovinah in da (po prestanem stradanju, da jim ostane čimveč lir za »odlično« blago) primesejo domov čimveč predmetov z oznako Made in Italy. Te vandrovčke z jerbasi na glavah in težkimi kovčki (polnimi srbskega kajmaka, domače slivovke, cigaret itd.) v rokah največkrat zapeljejo kričeče barve, veliko (in že kar vsiljiva) reklama, premetenost prodajalcev (ki znajo tako prefinjeno »pod cenoe« prodati predmete!) in (ne nazadnje) tudi nepoznavanje kvalitete blaga. Gledajo samo na barvo, ki jim oslepi vid, da slišijo samo mamljive besede prodajalca, ki (še za večji »oblej«) zbije malo ceno in ti tako natrosi v oči mivke, da se počutiš kot namazljen, v resnici pa si (vsaj v večini primerov) potegnil krajši konec te nenavadne igre, ki (predvsem naše) ljudi zavaža v zmoti, iz katere se izkopljejo šele po povratku v domovino,

kjer (večinoma) isti predmet zagledajo v izločih naše trgovine.

Sicer se pa v Trstu sploh nismo počutili kot da smo v tujini. Obiskovali smo predvsem slovenske kulturne ustanove, videli so nas slovenski ljudje, tudi prodajalec cigaret in znak nas je nagovoril v res že malce »naglođanja« slovensčini ali kar v »jugoslovanščini«, nekje v notranjosti pa nam je nekaj pravilo, da je vse to, kjer hodimo in kar nam je bilo na silo odzeto, pravzaprav (nekoč) tako naše.

Vendar pustimo sentimentalne posege v preteklost, ki nam zarežejo samo še večjo rano v našo zavest, pustimo to, kar je, ker (sprijaznimo se tudi s tem) tako pač mora biti in konec. Na Via Petronio je prekrasen kulturni dom Slovencev, ki je tako razkošen in bogat, da ima le malo enakoverdnih tekmecev daleč naokrog. Koplje se v marmorju, zavesah, stene pokrivajo likovni izdelki najprominentnejših likovnih ustvarjalcev (Cesar, Palčić itd.), izpod stropa v vstopni dvorani pa te pozdravlja lesteneč (c obliki grozda in v vsakem podolgovatem steklu je žarnica), ki so ga tržaškimi Slovencem podarili Slovenci iz Amerike. Strop v glavni dvorani se lahko premika v različne položaje, glede na to kakšno akustiko potrebujejo različne prireditve.

Slovenska študijska knjižnica ima 36.000 izvodov različnih knjig in publikacij, vendar še niso uspeli zbrati vsega materiala. Mnogo literature so zažgali med vojno, mnoge zanimive stvari pa še

sedaj ležijo po raznih podstrešjih in za bojih. Uprava študijske knjižnice si prizadeva, da bi vse te dokumente zbrala in jih uredila. Delovni prostori so tesni in jim otežkočajo sistematično in hitro urejanje knjig. Nad knjižnico so prostori slovenskega kluba »Simon Gregorčič«, kjer se zbirajo tržaški Slovenci. V manjši dvorani, ki je opremljena z zanimivimi političnimi karikaturnimi Klavdija Palčića in fotografijami, ki prikazujejo NOB, so imeli študentje slavistike literarni večer, na katerem so brali svoja dela. Dvorana je bila polna in tržaški Slovenci so lepo sprejeli rojake.

Da bi bil ambient domačnosti popoln, je v bližini dijaškega doma še gostilna z imenom »Ljubljana«, kjer ti birt, star in droban močič, zapoje »Moja ljubica pa ima štrihaste hlače«, ti natoči merioto ali pa prinese (pristnega) laškega piva, kakršnega ne moreš dobiti v vsej Ljubljani.

Burja se je še naprej igrala. Tokrat so bile njene prijateljice (v igri) dežne kaplje, ki so se narahlo mešale med nakodrano gladino morja, oplazile hiše in se dotaknile prvih pomladnih cvetov.

ŠTUDENSKI AKADEMSKI KLUB JADRAN

Dvesto slovenskih študentov je redno vpisanih na tržaški univerzi. (Okoli 1948 so ustanovili svoj akademski klub Jadran, ki je do danes deloval že pod zastavami različnih strank. Do (nekako) 1961 so klub vodili desničarji (katoličani), potem so krmilo prevzeli v svoje roke levčarji. (Desničarji so se popolnoma umaknili). Februarja (1965 leta) pa so se uresničile dolgoletne želje tržaških slovenskih študentov, da bi se združili v enotnem

klubu. Prizadevanja so rodila uspehe in tako so postali člani (in to popolnoma enakopravni, saj so tudi v odboru zastopani predstavniki vseh strankarskih smeri) kluba vsi slovenski študentje. Njihov delovni program temelji na kulturno-zabavnih prireditvah. Tako so v mesecu marcu priredili predavanje pisatelja Alojza Rebule o današnjem človeku v odnosu do sveta, predavanje Klavdija Palčića »Moderna umetnost in izlet v Ljubljano. Aprila so že imeli predavanje dr. Paternuja »Povojna slovenska lirika« in (istočasno) gostovanje študentov slavistov iz Ljubljane. Na programu pa imajo še gostovanje prof. Kocbeka, kjer bodo govorili o njegovem delu (spremljano bo z recitacijami) in izlet v Istru skupaj z zamejskimi Slovenci, ki študirajo v Ljubljani in so člani SAK Jadran. Poleg kulturnih programov pa so skoraj redno tudi zabavne prireditve. Njihov program tudi predvideva, da bi člani SAK Jadran predavali v Ljubljani po srednjih šolah in fakultetah o zamejskih Slovencih v Italiji, o študentih in njihovih pogojih študija itd. Ta korak bi bilo treba vsekakor podprati in podpreti, saj se je pokazalo, da (vsaj v nekaterih primerih) matični Slovenci o svojih rojakih v zamejstvu prav malo vedo.

Političnih predvanj ne prirejajo. V sličaju, da je kateri izmed političnih dogodkov tudi za njih zelo aktualen, pa posegajo v njegovo obravnavo in reševanje zelo impericalno, tako da vabijo na razgovor predstavnike vseh obstoječih strank. Zato se študentje v Trstu na univerzi predstavljajo na dveh volilnih listah.

(Nadaljevanje prihodnjč)

Tone Vrabl